

There is no room in the universe for the least contempt or pride; but only for a gentle and reverent heart.

—James Martineau

OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903.

Former Editor: Manilal Gandhi—1918-1956.

No. 13—Vol. LVII.

Friday, 3rd April, 1959

LIBRARY
9 APR 1959

REGISTERED AT THE G.P.O. AS A NEWSPAPER.
Price: FOUR PENCE

Kenya Indian Journalist Pleads: Renounce Colour Bar And Racial Privileges

By R. B. PANDYA In "The Kenya Daily Mail"

WHAT are generally the problems which the Africans consider foremost and which they are determined to solve without delay at any cost?

These are generally reflected in the resolutions of the Accra Conference and they are all political in nature. They reflect deep-seated opposition to Colonialism and racial discrimination first and need for social and economic progress second.

Racial Problem

The racial problem does not exist in West Africa, but it exists in South, Central and East Africa in a varying degree as one moves from the South where it is apartheid in all walks of life, to Central Africa where it takes the shape of partnership, junior for Africans and major for Europeans, to East Africa where it is on its way to disappearance in five or ten years time completely.

The racial problem is not purely racial in Central and East Africa. It is mixed with economic and social motives and also cultural differences and outlook of the races inhabiting these areas. There is competition in social and economic fields between the Africans and other racial groups who regard themselves as perman-

ently established. Next to political freedom and independence the African wishes to have the resources of his country developed in order to enable him to achieve the European standards of life.

In the social and economic fields the European and the Asian have more sym-

metry for the African aspirations. In fact the Government policies aim at the same results but achieved through slow and steady industrial growth and creation of economic system in which the African can be absorbed as he gets the requisite equipment.

Whatever may be the policy and intention in South Africa and whatever may be the interpretation of partnership in Central Africa, there is no doubt

that in East Africa it is only the inability and educational incapacity of the Africans which impede his progress or makes it slow in the economic, social and political fields.

Real Problem

The real problem in East Africa is one of trust and confidence in the ultimate objective for the African as stated and affirmed by the British Government from
(Continued on page 124)

Nasser—Khrushchev Wordy Duel Causes Anxiety

DIPLOMATIC observers in Cairo are taking a grave view of President Nasser's verbal duel with the Soviet Premier.

President Nasser has in effect expressed his determination to work against the rise of communism in Iraq and other parts of the Arab world while the Soviet Premier has openly assured them of the active backing of the Soviet Union and international communism.

This has serious implications for the lone upholder of non-alignment in troubled West Asia when his struggle against "western imperialism" is not quite over. It virtually forces him to fight politically on two fronts.

Conscious of the danger, President Nasser, in his

virulent attacks on the Kassim regime and Iraqi Communists, had avoided any mention of the Soviet Union or other Communist Powers by name.

But his prompt reply to Mr. Khrushchev recently indicated that he anticipated that the Soviet Leader would not abandon the Communists in Iraq by putting-up as weak a defence as he had put earlier for the Syrian Communists. Earlier correspondence between the two leaders gave one the impression that the Soviet Union considered the U. A. R.'s anti-Com-

munist drive an internal affair and that relation between the two countries were as friendly as ever.

This time, however, he accused the Arab Communists of having designs on the U.A.R. and denounced the Soviet Premier's support of "Communism in our country as a challenge to the will of the Arab people."

Officials in Cairo are convinced that the West considers Arab nationalism to be a greater danger at present than Communism in Iraq and that explains the opportunist support that both are giving to the Iraqis.

OPINION

FRIDAY, 3RD APRIL 1959

Dr. Banda's "Plot"

THE allegations by the governor of Nyasaland to the effect that Dr. Banda planned murders have two major defects. They are made by a man who, in fact, is in the position of a defendant passing judgment on his own case. Secondly, they are no naive and so undocumented that they are almost indistinguishable from a tissue of lies.

Their value is not improved by the fact that it took a very long time for the "plot" to be given publicity. The Press informed us that the government would release the plot. Day after day the world waited. In the end a measly despatch announced that the plot, although pieced together, was not documented. How on earth could people be gaoled without proof in black and white that they had planned violence?

But the most remarkable feature of the whole report is that it conceded that Dr. Banda was not present at the so-called secret meeting which decided on the murder plot. In the absence of documented proof that he had anything to do with it; in the absence, in fact, of any convincing proof that he knew about it, the question that comes to mind is: Why on earth is he still kept behind prison bars?

A dangerous pattern begins to evolve through all these developments. The Treason complex is spreading to the north. Wild allegations are made against innocent and responsible men to justify their being imprisoned so that White domination should have a new lease of life.

Men and women who love freedom the world over should raise their voices not only against the brutalities in Nyasaland and the fabricated reports, but against the injustice meted to Dr. Banda, his colleagues and other leaders of thought in the Central African Federation.

This, however, should aim at ensuring that if and when the independence issue comes up for decision next year, the people of Nyasaland should be free to break away from the Federation. The real issue here is not whether or not Nyasaland can support herself economically. That is a problem for the economists. The job before Dr. Banda is that he should free his people from the bondage which in important essential seeks to give them the form of freedom without the substance.

Partnership has turned out to be a fraud and decent men and women up and down the continent reject it as such.

Slaughter At A Temple

(By A Special Correspondent)

ISIPINGO last Friday was one vast madhouse. Roisters, vow-performers, squawking fowls competed with bleating, rent the air with terror-filled cries pregnant with impending death. Fresh, red, warm blood flowed side by side and became intermixed with ablutions of milk and honey. The smell of decaying, congealed blood mingled with the aroma of hor and incense. Children "did their business" next to paths; nearby some families were blissfully doing their cooking for

Forgotten was the Gandhian doctrine of *ahimsa*. Put aside was the Jain-influenced Hindu concept that all living things are also creatures of God and that Man may not kill them.

Lost in the carnival atmosphere was the religious fervour with which many people who make the annual visits to this place are reportedly imbued. As a Hindu reader claimed in the correspondence columns of a contemporary last week, there was "Blood on the Altar." Merry-making appeared, to the observer, to be indistinguishable from prayerfulness,

lighten [the soul." ably, he declined to allow name to be quoted.

Circus

Another annual festival Durban attended mainly people drawn from the group, is the firewalking at the Umbilo Hindu Temple. went to the last one two ago and was appalled to circus atmosphere that ed the usually serene and precincts of this place of There must have been 8,000 people present, of whom least 3,000 were White tors.

The fire walking festival supposed to be a testing of faith. A purification of the by submitting to the of the goddess *Dhruvadevi*, who controls *agni*, that is fire. This is precedent for this test in the Hindu epic, the *Ramayana*, which upon her return from *vanavas*, Ram's wife Sita is cused of having been to her husband with her Ravan. She proves her by walking unscathed fire.

Bacon And Eggs

The Hindus present at Umbilo Temple were worship-bent. But the bellyful no doubt of bacon eggs and fresh from licking Sunday morning chops, mere spectators, attracted by the vigorous advertising by the temple authorities. seats were provided for 3/- each, and many of them permitted to enter the enclosure from which even tarian Hindus not directly barred.

"A wonderful day's was how one White Englishman visiting scribed the ceremony. me why do you people cialise your religion like

Paying Debts

This is known as the annual Festival of Mariamma, in which devotions are made to this goddess by persons who have invoked her aid in times of illness and stress and now pay their debts. Hindu philosophy is so wide that this sort of relationship with personal deities is permissible. Vivekananda and Radhakrishnan in their writings admit that this form of worship has a place in the Hindu religion, but state that it is of a very low form, practised by people who have not travelled at all on the spiritual evolutionary scale.

An interesting feature of this festival is that it seems to be confined, in Natal, to descendants of indentured immigrants of the Hindu faith. The Tamil and Telegu-speaking also outnumber the Hindi speaking in attendances, and the preponderance is noticeable even allowing for the linguistic ratio in the population composition. Hardly any Gujarati Hindus worship at Isipingo. One of them, a prominent official of the S.A. Hindu Maha Sabha and a wealthy business man, was rather scathing. "This is a pagan practice prevalent among the lower castes," he said, "and does little credit to the Hindu religion. As a Gujarati-speaking Hindu, I sincerely hope that our people discard these outworn practices which depress rather than en-

Afrikaner Journalist Puzzled By Eiselen

JAN BURGER in The Johannesburg "Star"

I HAVE just read through the much discussed "Optima" article of the Secretary of Bantu Administration and Development, Dr. Werner Eiselen.

At first it gives the impression of a reasoned article, free from the party-political bias and prejudice of politicians who try to explain apartheid or separate development.

I find myself in agreement with much that Dr. Eiselen has written, but his theories about the future political status of the Bantustans and the urbanized African are in my view utterly impracticable, especially in view of what is happening elsewhere in Africa.

It is true that our Africans will first have to be taught the system of self-government as we are dealing with material that is, generally speaking, still very raw.

What I find fault with is this statement: "The utmost degree of autonomy in administrative matters which the Union Parliament is likely to be prepared to concede to these areas will still stop short of actual surrender of sovereignty by the European trustee"

Wrong Deduction?

Where do we stand now? I and almost every other columnist interpreted Dr. Verwoerd's statement in the no confidence debate to mean that the African will ultimately obtain full political autonomy in his states. Many Nationalist M.P.s saw it in the same light.

I hailed it as the most progressive statement that has yet come from Dr. Verwoerd. Now we must conclude from Dr. Eiselen's article that we made the wrong deduction.

New Position

The position which now crystallized, shorn of all trimmings is:

Dr. Verwoerd is against a federal system because Africans will then gain a say in the central government. He talks of Commonwealth of nations but is not prepared, as is the case with other commonwealths, to give its members full political autonomy with no strings attached to the autonomy.

Trusteeship must remain, says Dr. Eiselen. It is true that we shall have to guide the African for still many years but how we shall be able to maintain eternal trusteeship in respect of political rights, which matter most, is beyond my comprehension.

Inferior Status

The National Party in the old days was not prepared to accept the inferior status of South Africa in the Empire—limitations on foreign policy, etc. How then can we expect the Africans to accept it as the progress?

I think a much saner attitude would have been to say that for the time being the African will have to be guided politically but this cannot be the final arrangement.

Whatever the future holds for the White man, we must not delude ourselves about one thing.

The Africans are just as determined as we are to work out their political destiny themselves.

Dr. Verwoerd, Mr. Daan Nel and Dr. Eiselen may be able to persuade the Africans to accept the White man's guardianship for ever. If they succeed in doing this, Isay here today that they will have achieved something which is unknown in history.

Urbanized African

Dr. Eiselen states in his article that he cannot agree that the progressive urbanisation and Westernization of the African must defeat the aims of the apartheid policy in the long run.

He also talks of the millions of Africans who will be in the towns and cities in 50 years' time (according to the Tomlinson Report) as temporary workers.

Does he mean to tell South Africa that the sprawling African cities now going up along the Rand, with all the modern conveniences of the White man promised to them, will be bulldozed flat ultimately, as happened to Sophiatown? I don't believe it.

If this cannot happen, then we surely need a Solomon to convince the millions of Africans living here permanently that it is better for them to exercise their political right in a state which they have perhaps never visited or where they have no interests.

I do not want to aggravate the Government's already Herculean task, but it would be foolish, even at this stage, to ignore thorny problems which stick out a mile for all to see.

Not Comparable

I see that Mr. Nel, the Minister, said in a further interview with the "Star" that the sepa-

rate African states will have powers which could one day equal the powers that Southern Rhodesia enjoys today.

This is just the fallacy in our thinking against which I have warned earlier on, Southern Rhodesia as a constituent part of the Federation has full political representation for Whites and Blacks in the central, federal parliament—something the Government is not prepared to grant to any of the Bantustans. Rho-

desia and the Bantustans are therefore not comparable.

Powers such as Mr. Nel envisage should go a long way to satisfy the Africans but practice has taught us that a nation will stop in its constitutional struggle until all limitations in its freedom are removed. As I see it in the Bantustans case, the Africans would be very different from other nations if they were prepared to take a back seat as autonomous nations when defence, foreign affairs, posts and telegraphs and transport matters are discussed by the White South African Government.

Eiselen, Having Confused Public, Shuts His Mouth

(By The Daily News Parliamentary Correspondent)

THE Secretary for Bantu Administration, Dr. W. W. M. Eiselen sat in his office in Cape Town and refused to say a word his "Optima" article on African self-government, published in Johannesburg. It appeared to conflict with what the Prime Minister, Dr. Verwoerd has recently said on the same subject.

Dr. Eiselen's article said the proposed Bantustans would never become self-governing, independent territories no matter how fully they developed.

Inquiries have reached Cape Town from many parts of the Union to find out what is going on.

Reporters went to Dr. Eiselen to ask: "Is the article a conflict, or merely an illustration of the speed with which Government thinking is evolving?" But he declined to see them.

In his article for "Optima" which is known to have been prepared at least four months ago, Dr. Eiselen discussed the formation of Bantustans and wrote: "The utmost degree of autonomy which the Union Parliament is likely to be prepared to concede to these areas will stop short of actual surrender of sovereignty by the European trustee."

In the Assembly on January 27 this year Dr. Verwoerd did not say anything to contradict this. But he spoke in a different spirit.

Hansard

According to Hansard, the official Parliament report, he said: "Development cannot be prevented, but the lesser danger is for the White man at least to control his own areas and to live in friendship with the African areas as their guardian or as neighbours who have common interests and, therefore, follow his leadership without the White and non-White sitting in one

Parliament or in one Government.

"We must give the African an opportunity to manage their own affairs in their own areas. Indeed we regard the territorial authorities as independent bodies in the first stage of development.

Advance

"There are a number of unpopular control methods which the guardian exercises at the moment only in order to guide them along that road, but which will lapse as they advance from one stage to another.

"I concede that there are matters over which the guardian retains control for the moment but I have already said in introducing the Act (Dr. Verwoerd is thought to have been referring to the Bantu Authorities Act) that those methods of control will lapse in the course of time."

Dr. Verwoerd then described the proposed abolition of Native Representation in Parliament as "a merely subsidiary part of a supremely positive step towards placing the Africans on the road to self government in their own areas."

Climb to a high-ranking £2000 a year executive position under the expert guidance of the School of Accountancy, in Secretaryship, Costing, Accounting, Building Societies, Municipal Services, and Banking. Write to the School of Accountancy, backed by 50 years successful educational service, for their free book "The Direct Way to Success", P.O. Box 4592, (Z), Johannesburg, and at 8th Floor, Mansion House, 12, Field Street, P. O. Box 1865, Durban, Phone 24068.

Kenya Indian Journalist Pleads

N.I.C. And £3,000

(From Our Own Correspondent)

time to time, with the rider of how to achieve a just racial policy for the multi-racial population; and how to enable the African to achieve his aspiration and electoral policy of one man one vote with its rider of eventual African majority rule guaranteeing constitutionally and by legal enactments fundamental rights to Africans, Europeans and Asians as equal citizens.

The Dangers

What are the dangers in the way of African movement towards independence? United States regards international communism as predatory and imperialist in their attitude towards newly-independent States and those working passionately for independence. This movement has lost its force on the continent of Asia where within a decade of Indian independence almost all the Asian colonial areas have become free partners in the British Commonwealth of Nations. But on the continent of Africa the urge for freedom is intense and likely to increase in its intensity. The forces of racial domination are greatly entrenched and will do everything possible to resist the dislodgment efforts.

(Continued from front page)

Is Communism a real danger or is it a bogey created by the United States, a product of their anti-Communist mind, thought and imagination? Communism is not yet a danger of any magnitude, but there is everything in Africa to turn it into a menace on a big scale.

There is the bad record of the immigrants on the Continent of Africa everywhere—of the Arabs, of the Europeans and of the Asians. If the nationalist movement were encouraged to put that record before the Africans in that black form and in the present context of the world situation, it can remove all goodwill from the African mind and make it thirsty for revenge.

Quit Africa Cry

If South Africa persists in its policy of apartheid and keeping the black man down under the heel of the European for all time to come, if in other parts of Africa the European people do not renounce colour bar in principle and practice and abolish it in whatever form it may be existing, then in a decade or two the

cry of "Quit Africa" will ring for them from Cape to Cairo and from Dakar to Dar-es-Salaam and not only the Soviet Block but the whole of Asia will be at the back of Africans ready to help them to achieve their object.

The European does not realise this danger in Central and East Africa. He is still confident of carrying on in the old way of overlordship disguised under the new name of partnership. He will deceive none. He needs this not at all. He has merits, qualities and virtues which the African will want to make use of for his advancement.

On his own merit, therefore, he will serve his interests and the interests of the Africans and also of the Asians better by abolishing all colour bar and renouncing all rights and privileges which the colour bar may have given him. He will be happy and make others happy if he adopted the advice of the Ishopnibhad: "Tena Tyaktena Bhuojitha"—Enjoy by renouncing what you have got in this world by the grace of God.

FACED with the danger of possible eviction from its offices in Lakhani Chambers, the Natal Indian Congress is making an all-out effort to collect funds to meet its expenses.

It is understood that Congress has been so short of funds that it is in arrear with its rent for the offices in Lakhani Chambers. Congress officials have in the past few weeks been making a round of Indian professional men with the request that every Indian lawyer and doctor undertake to contribute at least £10 per month regularly to Congress funds.

According to reliable sources, the response has been good though the canvassers had to answer a large number of questions in regard to funds previously donated. Questions were asked particularly in regard to the sum of £3,000 in cash which had lain in trust since the departure of Mahatma Gandhi from South Africa, and which money was awarded to the present N.I.C. by a decision of the Supreme Court.

When you are in Durban don't forget to visit the New and Most Up-to-Date

MOUNT EVEREST VEGETARIAN LOUNGE

Come and Enjoy Appetising and Delicious
MEALS — CURRY & RICE — SNACKS, etc.
Cleanliness and Civility Assured!

Sweetmeats available at Reasonable Prices
All Sweetmeats are made from pure
Wholesome Ingredients

We also have 7 Modern Rooms, Single or Double for Boarders
at Reasonable Tariffs

Visit Us and see for Yourself

MOUNT EVEREST Vegetarian Lounge

126-128 PRINCE EDWARD STREET - DURBAN - PHONE 67571.

NIC Wants Multi-Racial Celebrations

"THE Natal Indian Congress welcomes the decisions taken at the Centenary Conference to observe the Hundredth Year of the arrival of the first Indian settler to this country, and calls upon all South Africans to make the centenary observation a great success," says a statement issued by the Congress.

The statement continues: "The Centenary Scholarship Foundation is the major national project which should engage the attention of our people for it creates opportunities for South Africans of all races in the field of higher education."

"Our people's contribution in the past hundred years to South Africa has been a significant one and as an integral part of our multi-racial population we must move forward with the rest of the progressive South Africa to a truly non-racial democracy."

"In Natal we are the most indigenous or all the provinces' population. As Professor Kuper in his study of Durban points out that using birth as an index of the extent to which a population is indigenous the races in Natal are ranked in the following order: Indians 94.68 per cent; Africans 86.84 per cent; Coloureds 76.69 per cent; Europeans 42.49 per cent.

He also points out that less than 5 per cent of the Durban Indians were born outside South Africa as compared with 25 per cent of Europeans born outside the country. Indian South Africans know no other home and they have in the past hundred years made a mighty contribution in building this home of theirs.

"The centenary observance must be truly multi-racial in character and it is our task to see that we rally the entire community for a purposeful observance.

"The newly elected Provincial Committee must without delay get into activities so that when we observe this centenary during November-December next year we make it a dignified event of which we can be justly proud."

"Natal has given the lead. It is now the duty of the other Provinces to fall in line with Natal and to observe 1960 on a truly South African basis."

Indian Teachers Complain Of "Swindle" And "Trick"

(From Our Own Correspondent)

NATAL'S Indian teachers, who have contributed just over four-fifths of their voluntary target of £25,000 towards the School Building Fund, have made another sacrifice for Indian education in the Province. According to a recent statement by Mr. Leo. Boyd, M.E.C. in the Natal Provincial Council. Indian teachers are to forego salary increases amounting to £20,000, in order that the private platoon schools may be absorbed by the Provincial Administration.

Considering that the Indian school teachers of Natal have for many years been smarting under genuine grievances of niggardliness by the Province on the salary question, their acquiescence in the latest burden imposed on them is regarded as an extremely generous act.

The new salary scales for Indian teachers have, however, been vigorously attacked by Mr. A. D. Lazarus, president of the Natal Indian Teachers' Society, as grossly inadequate. The teachers had been promised increases for many years, said Mr. Lazarus, and when the

figures were finally announced, it was found that the increases were more apparent than real. Some time ago, the salary ratio as between White and non-White teachers employed by the Province was set at 80 per cent. Two increases were in the meantime granted to White teachers, which widened the disparity, in some cases to a ratio of 6 to 10. When the salaries paid to females is considered however, the disparity becomes quite fantastic. An Indian woman equal in qualifications and experience to a White man, earns approximately 48 per cent of the salary paid to the White male teacher.

"We were promised increases," stated one school principal, "but the last scale is just a swindle perpetrated upon us. It must have been a very clever man who framed them. They look so nice and attractive but when you examine them closely, you begin to realise that the whole thing is a trick. And to add insult to injury, our salaries are lopped off to provide the Administration with funds to do the duty it has been neglecting for a decade."

India's Largest Insurance Company At Your Service

The
New India Assurance
 Company Limited

SOLE REPRESENTATIVE IN THE UNION OF SOUTH AFRICA:
RUSTOMJEE JALBOY RUSTOMJEE
 140, Queen Street, DURBAN.

FOR SERVICE AND SECURITY
 CONSULT US FOR
EVERY TYPE OF INSURANCE

P.O. Box 1610.
 Residence: 111 Eleventh Avenue,
 DURBAN.

Phones:
 Office: 25845
 Residence: 36413.

India Letter

(From Our Own Correspondent)

M.P.'s Urge Tough Policy Towards Pakistan

THE one common talking point of practically every member of the Lok Sabha (Lower House) who participated in the debate on External Affairs was the effect of the U.S. Pakistan bilateral pact.

As a connected issue the recent border raids came in for mention. Supporting the plea for a firm policy towards Pakistan, some members referred to the waving of the white flag on the frontier areas by the trouble-makers as the immediate result of Mr. Nehru's declaration of the Government's intention to move the army into these areas.

That was the only language Pakistan would understand.

African affairs figured next in importance. Members said that India had a moral duty towards their "brethren in Africa."

The members spoke vehemently about the attempt of half a dozen European countries trying to divide Africa amongst themselves.

Malaria Control In Rajkot

An all-out effort to stamp out malaria in Rajkot town is to be taken on hand by the Rajkot Municipality.

The Municipal Commissioner said that the scheme which would cost Rs. 535,000 was being prepared.

Role Of Hindi In Forging Unity

Acharya Vinoba Bhave said in Jodhpur that it was very necessary that every citizen of India should know the second language, Hindi, and another provincial language. To enrich his knowledge, however, it may be necessary to learn English and other foreign languages.

He was inaugurating the Rashtra Bhasa Sammelan.

Acharya Bhave conceded that many other provincial languages, Bengali, Marathi and Tamil, for example, could be called richer than Hindi in literature and other aspects. For the sake of national unity, however, much importance had to be given to Hindi.

Speaking of present day films Acharya Bhave said that even the worst type of literature could not bring so much harm as bad

films. He demanded that filthy films should be banned immediately in the interest of the nation to prevent the ruin of the new generation.

Blind Youth Appears For Matric Exams

Madhukar Shirdhonkar, a blind young man of 26, appeared for the matriculation examination of the Madhya Bharat Secondary Board of Education which commenced recently.

He has been provided with a girl-writer.

U.S. Missile Bases In Pakistan

The U.S. Ambassador in India, on behalf of his Government, has categorically denied that the U.S.A. has any missile bases in Pakistan.

The Deputy Minister for External Affairs, Mrs. Lakshmi Menon, said that the Government of India was aware of the recent publication of a map in a leading London newspaper showing the existence of U.S. military bases in West Pakistan.

The map the Deputy Minister said, showed three U.S. military bases in West Pakistan—one near Karachi, another in the North West Frontier Province and a third possibly somewhere in the Punjab (Pakistan).

West Pakistan Govt. Empowered To Take Over Sports Bodies

The West Pakistan Martial Law Administrator, promulgated a martial law order empowering the provincial Government to take over any sports organisations in West Pakistan.

The Administrator, in his order, said that he had reason to believe that some sports organisations in West Pakistan had committed irregularities or abused their powers or conducted themselves in such a manner as was not conducive to the interest of sports.

He had, therefore, ordered that the Provincial Government might by a notification take over and assume administration, control and management of any sports organisations.

The order also empowers the Provincial Government to appoint an administrator or an

administrative committee to perform all duties and functions of the executive committee of the sports organisation.

Mr. Nehru On Situation In Tibet

The Prime Minister, Mr. Nehru, told the Lok Sabha that the situation in Tibet was a difficult one, but he did not wish to express any view on the matter since, apart from being embarrassing, it might make "a difficult position more difficult."

"I do not say," he added, "that there has been any large-scale violence." However, conflicts, here and there were continuing. The situation there at present was "more a clash of wills than a clash of arms or physical bodies."

Difficult Days For Bhakra Dam

Of the many river-valley schemes undertaken by the Government of India since independence, the Bhakra Nangal Project is amongst the oldest and certainly the monumental. The idea of building a high dam across the Sutlej river at Bhakra in the Punjab was conceived many years ago but the present project was taken up for execution just on the eve of partition. Real work, however, commenced only after independence.

The Bhakra-Nangal Dam will be the tallest in the world, rising 740 feet above its deepest foundation. A giant project of this sort costs a great deal of money and takes a long time building. The gestation period is now over and every year new benefits of irrigation and power are being derived from Bhakra to pay back an investment which will, on completion, total Rs. 170 crores.

The Bhakra Dam is a huge concrete wedge that bottles up the Sutlej river in a narrow gorge just before it enters the plains of the Punjab. Its length of 1,700 feet at the top. It will, however, be 1,300 feet wide at the base and taper off to 30 feet at the top. Over five million cubic yards of concrete is being poured into the Bhakra gorge in carefully designed blocks. Concreting will continue day and night for the next two years

until the dam is completed.

The concreting operations are highly mechanised. Aggregate, cobble and sand travel four miles from Nangal to Bhakra on conveyor belts. They are chilled in cooling tanks to ensure that the concrete is placed at a uniform temperature of 65 degrees F. throughout the year in order to minimise shrinkage cracks in the dam due to variations in temperature. From here they are fed into a batching plant which automatically mixes the aggregate and cement to any of five different specifications. The concrete is then poured into buckets on rail cars which move on to a steel trestle bridge over the dam. Here, greedy, double-cantiliver and revolving cranes grab the buckets and spill the concrete on given sections of the dams as directed. The whole operation is carried out with a push-button efficiency that makes it appear utterly simple.

The next six months, however, will be a difficult period for Bhakra. The tempo of concreting will have to be such as to ensure completion of a series of river outlets in the dam before the coming monsoon.

The Bhakra Project will yield many benefits. It will irrigate 3.5 million acres in the Punjab and Rajasthan provinces from which the country will derive additional million tons of foodgrains, 800,000 bales of cotton, 500,000 tons of sugarcane, and 1.5 million tons of fodder. The project is already generating 48,000 k.w. of power at two stations. The capacity of these two stations will be increased to 162,000 k.w. soon. At completion the both power houses will generate 810,000 k.w. In another two years the Bhakra Dam will be complete. It will stand strong and sure, a monument to the peasants and artisans of India whom it has been built to serve.

R. VITHAL

Bookkeeping, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.

Contact No. 12 Barklys Arcade, 38-Market-Street, Cor. Diagonal & Market Sts. Johannesburg. Phone 33-165

Phone 835-6786

P. O. Box 1549

MASTER BROS.

GENUINE (PTY) LTD.
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS
HOUSE FOR KEEN CASH PRICES
33 West Street, JOHANNESBURG.

Account Of Dalai Lama's Escape

NEW DELHI, Wednesday.

AN account of the Dalai Lama's escape from Lhasa was told today by Mahesh Chandra, political correspondent of the British-owned newspaper "Statesman" here.

The escape was the result of long planning, Chandra said.

After the Chinese had put difficulties in the way of the Indian Prime Minister, Mr. Nehru, visiting Lhasa last autumn, the Tibetans despaired and "became convinced that they could expect no help or guidance from India, not even intercession. They therefore decided to depend on their own devices."

The Khamba revolt then became a national upsurge, Chandra wrote.

"The Tibetans came to believe that the Dalai Lama was in danger. From now on their main concern was the rescue of the Dalai Lama from Lhasa.

"The strategy was to get closer to Lhasa and also to build Chinese-free corridors through which the God-King could travel in safety.

"It is not clear whether the fighting in Lhasa was part of the plan...

"The die, however, was cast and rescue plans were set into operation.

"Should the Dalai Lama be eventually able to reach safety, this would be one of the world's most fantastic escape stories, Chandra said.

"From Norbulingka Palace he had literally to pass through encamped Chinese troops with guns at the ready. He had to walk and ride many miles before he could reach the insurgent detachment especially detailed to receive him.

"The meeting took place at a point 37 miles from Lhasa.

"As the Chinese discovered his disappearance after two days he ought to have had a good start."

Chandra said that because few knew of the Dalai Lama's escape, thousands of people were encamped in the grounds of Norbulingka Palace when the Chinese began the bombardment. Hundreds, mostly women, rushed to the Palace and there must have been terrible slaughter.

'Reports about the Dalai Lama's whereabouts will naturally be numerous. Some of

them may even come from Chinese sources so that they can bring about a false step resulting in his discovery," Chandra wrote.

Earlier in the commentary, Chandra said that Mr. Nehru, in refuting the Chinese allegation that Kalimpong was the base for the Tibetan rebellion, could have stated that "Kalimpong has in recent months become a strong centre of Communist activity, of the indigenous and other sort.

"One of the ablest Chinese agents now functions from the vantage point and may well be responsible for some of the tendentious reports emanating from there," Chandra added. —Sapa-Reuter.

Relief Accounts Wanted

(From Our Own Correspondent)

A VICE-PRESIDENT of the Indo-Pakistan Flood Relief Committee, Mr. K. Laloo of Durban, has called upon Mr. Kunnabiran Pillay, secretary of the Committee, to convene a meeting "so that the public may be given properly audited accounts and may be informed how their money was used."

In a statement to "Opinion", Mr. Laloo said: "When these disastrous floods hit our people in India and Pakistan, the Indian community of Natal rallied round quickly and thousands of pounds were donated to the Flood Relief Committee. Some money, I was informed, was sent to these two stricken countries through the International Red Cross at Geneva. Other monies were to have been sent direct to the national committees for flood relief in India and Pakistan."

"But several years have passed and no one knows exactly how much was collected, how much spent in expenses and precisely how much went to the people for whom the money was donated. I have tried for many months to get the secretary to call a meeting but was so far unsuccessful. I have now written him a formal letter and hope that the meeting will be called quickly. The public has a right to be given an audited account, and unless this is done they may get all sorts of wrong ideas into their heads."

Cabinet Posts For Africans

ALL races will be represented in the new Northern Rhodesia Legislative Council, and for the first time there will be Africans in the Executive Council, or Cabinet, as a result of appointments offered by the Governor, Sir Arthur Benson.

Sir Arthur offered ministerial appointments to six members of the United Federal Party, which already provides the government in the Federal and Southern Rhodesia Parliaments.

Ministerial appointments offered are: Minister of Labour and Mines, Mr. H. J. Roberts, leader of the United Federal Party in Northern Rhodesia; Minister of Lands and Natural Resources, Mr. E. A. Carlisle; Minister of Transport and Works, Mr. W. G. Dunlop; Minister of Local Government, Mr. Rodney Malcolmson; and Minister of African Education, Mr. Gabriel Musumbulwa.

Sir Arthur also announced that he had offered a nomination as Minister of African Agriculture to Mr. Edson Mwamba, and a nomination as a Member of the Legislative Council to Mr. V. Mistry, an Asian.

All the appointments are conditional upon the acceptance of the person concerned, and upon the acceptance by the Queen on the Governor's recommendation.

Mr. Musumbulwa and Mr. Mwamba are the first Africans to be approved for ministerial rank by the Governor of Northern Rhodesia.

In addition to five elected and one nominated members of the Executive Council, there will be four senior Colonial Office servants on the council, over which the Governor will preside.—Sapa.

BOOKS FOR SALE

Mahatma Gandhi (Last Phase)	1 12 0
Political Philosophy of Gandhiji	18 0
My Experience with Truth	15 0
Women and Social Injustice	7 6
Sarvodaya	5 3
Truth is God	2 6

Obtainable From:

'Indian Opinion,'

P. Bag, Durban,

Natal.

Gramophone Records

MADE IN INDIA — AT HALF PRICE

4/6 EACH OR TWO FOR 8/3

Selected single numbers available from latest films.

Also Urdu Quawalis; Hindi: Religious, Ramayan, Arthi, Bhajan and Drama Sets.

Latest Gujarati Records: Only at 3/- each or two for 5/-

Available in Bhajan, Arthi, Garba and Comic Numbers

MAIL ORDERS ACCEPTED —FREE PACKING

SELLING FAST.

Write for detail specification, gladly supplied on application.

NATIONAL RECORDS

18 Ajmeri Arcade, off Grey Street,

DURBAN.

Phone: 25628.

Cable & Tel. Add. HARGVAN,

Phone 29368

P. Hargovan & Co. (Pty.) Ltd.

Earthenware Pickle Jars 3 Gallons 12/6 each F.O.R. Durban

Fresh First Grade Green Ginger 1/2 per lb. " "

Fresh First Grade Garlic 2/- " " " "

Cash with order only.

P. O. BOX 1250.

155/7 Warwick Avenue

DURBAN.

Creating New And Happier Village Society

(From Our Own Correspondent)

AMUL butter and other milk products marketed under the same brand name have become household words in many thousands of homes. "Amul" stands for Anand Milk Union Limited, itself a synonymy for the Kaira District Co-operative Milk Producers' Union. Its headquarters are located at Anand a little town halfway between Baroda and Ahmedabad in Bombay State and a close neighbour to the village to which Sardar Patel belonged.

Amul butter is the end-product of an immensely beneficial and well organised pattern of co-operative dairying that unites a very well equipped and modern dairy at Anand with as many as 40,000 farmers spread over an area of 1,300 square miles around it. The development of the Kaira District Co-operative is a fascinating story of economic progress and prosperity through co-operation.

The base of the Kaira Milk Union is 138 village milk societies with a total membership of 40,000 farmers. They own about 56,000 buffaloes. The individual farmers pay a membership fee of Rs. 5 and a registration fee of a rupee to join the village society. And the village society joins the Union by purchasing Rs. 100 worth of shares in it.

Early in the morning men and women gather around a clean brick building, the Society's Milk collection centre. As the members file past the counter the secretary and two assistants measure the milk, test the milk for quality, enter the particulars in a register and make cash payments for milk collected. The queue moves on rapidly. Others, meanwhile, enter to buy milk. There is no noise and argument. This is business at fair prices that profited everybody. Within a few minutes the milk is poured into metal containers and transported to Anand about fifteen miles away. Within half an hour the milk reaches the dairy where it is pasteurised and processed into butter, milk powder, ghee, condensed milk and casein. This same cycle is repeated just after sunset.

How did it all begin? It was in 1945 that the Bombay Government launched on a scheme for the collection of surplus milk from Anand to supply Bombay city 266 miles

away. Initially the scheme was operated through private agencies without benefit to the local farmers. This naturally aroused a certain amount of discontent which crystallised in an agitation resulting in the decision to organise the collection and processing of milk in and around Anand on a co-operative basis. This is what Sardar Patel had wished.

In June, 1948, the Kaira District Co-operative made a beginning with processing 500 pounds of milk in an old Government dairy. Today, the new plant at Anand handles about 100,000 pounds of milk a day in summer and over 250,000 pounds of milk a day during the winter months. Of this 80,000 to 120,000 pounds of liquid milk are dispatched to Bombay in insulated railroad tankers and supplied to the city consumer through the Aarey Milk Scheme managed by the State Government. In addition to this the Kaira Union gives six ounces of milk daily to 16,000 children between the ages of one and six.

Casualties In Nyasaland Disturbances

SALISBURY.

The Nyasaland Government has announced that the total number of people detained in the emergency there is 577. Altogether, 50 Africans have been killed since disturbances began and 75 people have been injured.

10 Africans were sentenced to three months' imprisonment with hard labour each for holding an illegal meeting in the Zomba district. They all pleaded guilty.

The country was mostly quiet overnight, but in the Northern Province security arrested two Africans at Florence Bay, on the lake shore, and seized African National Congress documents.

Patrols are covering wide areas of the Central Province. --Sapa.

Indian Consulate In Lhasa May Close

THERE is every likelihood of the Indian Consulate in Lhasa being asked to close down or temporarily to suspend its work in Tibet, according to an Asian (not Indian) visitor to China who is now in Hong Kong. Apprehensions about such a precipitate order being issued by the Chinese Government were being raised in diplomatic quarters in according to this traveller, whose identity cannot be revealed.

China's principal objections to continue the operation of the Indian Consulate in Lhasa were twofold: (1) The presence of representatives of the Indian government in Tibet is an indirect incentive and encouragement to Tibetans to rebel against Chinese authority. (2) The Indian Consulate-General which has been making available to the outside world authentic, though strictly scrappy information about the revolt of Tibetans against the Communist rule over their country.

Hitherto it was largely the western press which was re-

porting the rebellion in great detail. These reports were subject to some discount specially after the Prime Minister, Mr. Nehru, had himself declared early in the Parliament that reports in the western press about events in Tibet were largely exaggerated and sensational: Such assertions by the Indian Prime Minister had been favourable to China, this visitor, because, on the basis of the Indian government's statements, accounts in the western press could be brushed aside even by neutral readers as being fabrications. But now the Indian Consul-General himself was confirming that there was fighting between Chinese troops and Tibetans, therefore, Peking was keen on silencing the Indian Consul in Lhasa.

According to the latest information available in Peking, the Consul and his Indian staff have been asked not to move out of their premises in Lhasa in their own interest. It virtually amounts to placing them under house arrest although this term has not been and cannot be, used in their case.

Mr. Nehru Revels On 'Holi' Day

(From Our Own Correspondent)

Mr. Nehru was amongst the hundreds of thousands of Delhi citizens who celebrated 'holi' on March 25 amidst customary hilarity.

Mr. Nehru spent two hours on the lawns of his house with hundreds of people, including Ministers and workers, who had gone to wish him a happy 'holi'. While in the previous years 'holi' at Prime Minister's house was confined to using dry coloured powders this time 'holi' was celebrated in the traditional style with the revellers using coloured water in buckets, plastic bottles and spray guns.

The Prime Minister who was in a happy mood also joined in the fun and sprinkled coloured water on the people around him. Armed with a silver 'gulabdan' which was replenished every few minutes, Mr. Nehru merrily moved among the people sprinkling rose water on them. Mr. Nehru's face was soon smeared with dry coloured powder of all hues red, green, yellow, mauve

His clothes were drenched too with coloured water. At one stage, some exuberant children threw coloured powder on his face, a part of which got into his eyes. The Premier, however, did not retire, but rubbing his eyes slightly continued on his rounds.

The Congress President, Mrs. Indira Gandhi, was also in a joyous mood and saw to it that no one escaped without being drenched with coloured water.

No Pay Drawn For 15 Years

A personnel of the Indian Army has not drawn his pay for the past fifteen years and has always lived on army rations. He is the orderlie to the Chief of the Army Staff. This was disclosed by Gen. Thimaya at a Rotary Club meeting.

Nehru's "Integrity And Honesty" Challenged

NEW DELHI, Wednesday.

INDIA'S Deputy Minister for External Affairs, Mrs. Lakshmi Menon, today accused the Communist Chinese of challenging the "integrity and honesty" of the Prime Minister, Mr. Nehru.

She told the Indian Lower House, amid loud applause, that it was highly improper for the Chinese Embassy here to circulate articles repeating Chinese charges that the Indian border town of Kalimpong had been the centre of the Tibetan revolt after Mr. Nehru had denied this.

Pandemonium had broken out in the House earlier when Praja socialist members accused Indian Communists of Backing Chinese intervention in Indian territory by repeating the allegations about Kalimpong.

The uproar was touched off when the (Opposition) Praja Socialist leader, Mr. Acharya J. B. Kripalani, questioned the propriety of an Indian Communist statement yesterday repeating the charges about Kalimpong after they had been emphatically denied by Mr. Nehru.

He said the logical conclusion was that the Communist Party in India would "welcome Chinese intervention if they felt it neces-

sary to destroy this 'nest of intrigue' in Indian territory."

Communist members rose angrily to their feet and the Communist leader, Mr. Hiren Mukerjee, shouted: "We are not going to stomach this kind of insinuation."

Members of the ruling Congress Party joined the Praja Socialists shouting "shame, shame, sit down."

Several Socialist and Independents also protested against the Embassy's action. They said it was violating diplomatic immunity enjoyed by foreign missions in India.

Mrs. Menon, answering in the absence of Mr. Nehru, said that while she did not think any breach of diplomatic privilege as such was involved, she took "strong objection" to any foreign mission to India making any critical estimate of Indian Government policy, or criticising its activities.

It was "highly improper."

The Prime Minister's integrity and honesty have been challenged and I take very strong exception to it," she added amid loud applause from all except the Communist benches. — Sapa—Reuter.

Boycott Of S.A. Goods

GEORGETOWN, (British Guiana).

THE self-government action committee of the Peoples' National Congress (Georgetown, British Guiana) has announced its decision to ask the public to give full co-operation in a boycott against goods from the Union of South Africa. The measure is to become effective next August 12. The committee said it would advise the Minister of Trade and Industry, Dr. Cheddi Jagan, of its decision and request that he take any action he considered necessary. Reasons for the proposed boycott were given as follows:

(1) South Africa is an oppressor of Indians and Africans who have no civil rights in that country.

(2) The South African ruling class is the inspirer of the "racial

discrimination of Nyasaland, Kenya, and other parts of Africa.

(3) Our fellow Colonials in Africa are without modern weapons of war and without the vote.

(4) We are convinced that Coloured people and enlightened Whites must bring what pressure they can, short of violence, to bear on the South African ruling class, and

(5) The boycott will improve British Guiana's trading position with the West Indies and with Canada, to both of whom it sold millions of dollars each year.

Declaring that "somebody has to begin the boycott", the committee that reasonable notice had been served and it hoped to "embarrass no one."

Latest Gramophone Records Arrived

Mother India	6 Records	49/6
Pynsa	5 "	41/3
Dekh Kabira Roya	4 "	33/-
Abhlman	3 "	24/9
Janam Janam Ki-Fero	5 "	41/3
Johny Walker	3 "	24/9
Ayodyapati	5 "	41/3

INDIA PRESS RECORDS

Tulsidas	5 Records	50/-
Pehli Jhalak	6 "	60/-
Halaku	4 "	40/-
Bahaar	2 "	20/-
Sarwan Kumar (Drama)	2 "	20/-
Loose Numbers Babul Barsat and Badal		30/-

Packing, Postage and C.O.D. charges 7/6 Extra

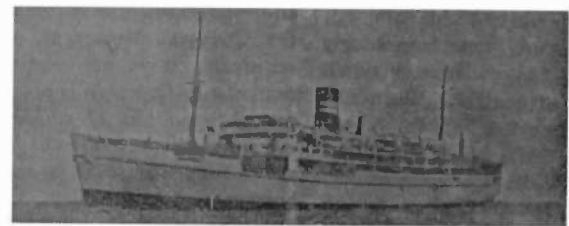
Obtainable at Our Only Address:

BHARAT MUSIC SALOON AND BOOKSELLERS,

266 Grey Street, DURBAN.

B-I Sailings Between East African Ports Karachi And Bombay

S. S. Kampala Sails for Bombay on 6th April 1959.
S. S. Karanja due 30th April. Sails 5th May

PASSAGE FARE TO KARACHI OR BOMBAY

First Class	single	without food	£92-0-0
Second "	"	"	£60-15-0
Third "	"	"	£31-10-0
Ordinary			Special
Non-Vegetarian	£4-13-0		£10-18-0
Vegetarian	£4-4-0		£9-15-0

For further particulars apply to—

Shaik Himed & Sons
(Pty.,) Ltd.

390 Pine Street, — Durban.
Telephone 20432, Tel. Add. "KARAMAT."

Just Arrived

Famous Religious Gujarati Books

Maha Bharat	2	5	0
Thulese Krit Ramayana 2 Vol	3	10	0
Valimik Ramayana 2 Vol.	4	10	0
Gita in Gujarati Explained		5	6
Gita Paoh Ratana Bashan		10	6
Manikanata		19	6
New Cooking Book Paak Vigan			
Over 500 Pages, fully Illustrated	1	12	6
Ambina Jigar, 2 Volume	1	8	6
Dampate na Vivaka Sexual Book	1	5	0
Dampate na Sooka, Sexual Book	1	5	0
Dampate na Bushan, Sexual Book	1	5	0
Koak Sastra	1	12	6
Ohandi Paat		5	6
Vivush Vani	1	5	6
Bagath Jalarun, na Khatta	2	15	0
Jalarun na Amar Path Khatta	1	7	6
Gujarati Teacher, Gujarati Letter Writer		10/6	each
Daily Prayer Book, Sal Suwar, Adika, Maasha Khatta.			
Parsothan Maes na Khatta, Shri Sataya Narian Khatta,			
Jalaram Bapu Khatta Arthie Sangru, and many other			
Song Books at 2/6 each.			

ALL ABOVE ARE NOW ON FOR SALE.

D. ROOPANAND BROS.

PUBLISHERS AND BOOKSELLERS

Phone 20707. — P.O. Box 2524.

85 VICTORIA STREET, DURBAN.

Newly Arrived 'Jaico' Books

Panch Tantra	6	0
He Who Rides A Tiger	4	0
The Vision Of India	4	0
Droll Stories	4	0
Among The Great	4	0
Light Of Asia	4	0
The National Culture Of India	4	0
Illustrated Technical Dictionary	7	6
The Wisdom Of India	7	6
The Wisdom Of China	7	6
G o d a n	6	0
Jataka Tales	6	0
Prophets And Saints	5	0
Make The Most Of Yourself	5	0
A Digit of Moon and The Draught of the Blue	2	6
The Substance Of A Dream	2	6
The Art Of Living	2	6
Tears And Laughter	2	6
Creatures Of Destiny	2	6
Rubaiyat Of Omar Khayyam	2	6
The Song Celestial	2	6

(Postage 6d. Extra)

Obtainable from:

'Indian Opinion' P. Bag.,
Durban, Natal.

THE QUEENSLAND INSURANCE COMPANY LIMITED.

(INCORPORATED IN 1886 IN NEW SOUTH WALES)

TRANSACTS ALL CLASSES OF INSURANCE

Fire - Marine - Accident

Consult:

MISS TEHMI SORABJEE RUSTOMJEE

SPECIAL INDIAN REPRESENTATIVE.

106 MANSFIELD ROAD,

DURBAN.

P. O. Box 476.

TELEPHONES 47453 & 47888.

★

જ્ઞાનની પાછળ વાંચન અને વાચનની પાછળ જ્ઞાન મેળવવાની વાત હોય તો વાચન ઉપયોગી અને પણ જ્ઞાનનો ઉપયોગ થવો જોઈએ તો તે વિષય છે.

—ગાંધીજી.

પુસ્તક ૫૭ સુ—અંક ૧૩

તા. ૩ એપ્રિલ, ૧૯૫૯.

PRICE

પુસ્તક નકલ પે. ૪

APR 1959

રંગભેદ અને અસમાનતા દૂર કરો

(આર. બી. પંડ્યા)

આફ્રિકનોના એવા કહ્યા સવાલો છે કે, જે તેઓએ શ્રેષ્ઠ માન્યા છે અને ગમે તેને ભોગે તેનો તારકાળીક નિકાલ લાવવા તેઓ ઉત્સુક થયા છે?

આકરા કે નફ રન્સ માં તેની ચર્ચા કરવામાં આવી હતી. અને તે મોટે ભાગે રાજકીય સવાલો જ હતા. સૌથી પ્રથમ તેઓ રંગભેદ અને સંસ્થાન વાદનો નાશ કરે છે અને પછી તેઓ સામાજિક અને આર્થિક પ્રગતી કરે છે.

રંગભેદનો સવાલ

રંગભેદનો સવાલ પશ્ચિમ આફ્રિકામાં નથી પણ દક્ષિણ મધ્ય અને પૂર્વમાં છે. સાઉથ આફ્રિકામાં કે જ્યાં ઇલાયદાપણુ જીવનના સર્વ ક્ષેત્રમાં છે તેનો પડછાયો ઇસ્ટમાં પડે છે. જ્યારે મધ્ય આફ્રિકામાં ભાગીદારીનું રૂપ તે લે છે કે જે યુરોપીયનો માટે ઉચ્ચ કક્ષાનું અને આફ્રિકાનો માટે ઉત્તરતી કક્ષાનું છે. ઇસ્ટ કે જે તેને માર્ગે જાય છે તે પણ પાંચ દશ વર્ષમાં સાબ ફેરવાઈ જશે.

ઇસ્ટ અને મધ્ય આફ્રિકામાં ફક્ત રંગનો સવાલ કે જાતીનો સવાલ સુખ્યત્વે નથી. પણ તે આર્થિક અને સામાજિક સવાલ સાથે ભળેલો છે. તે ઉપરાંત દેખાઈ આવેલા સાંસ્કૃતિક લેદ પણ તેનું કારણ છે. આફ્રિકાને અને ત્યાં સ્થાન ધરાવતા ધીન સમુહો વચ્ચે આર્થિક હરીફાઈ થાય છે. આફ્રિકાને ઇચ્છે છે કે દેશ આઝાદ થાય અને તેઓ યુરોપીયનોના જીવન ધોરણે પહોંચે.

ઇસ્ટ આફ્રિકામાં
સામાજિક અને આર્થિક ક્ષેત્ર માં આફ્રિકાનો મહત્વાકાંક્ષા તરફ યુરોપીયનો અને એશીયનોને પુણું સહાનુભુતી છે. અફ્રિકાનો સરકારની નીતી પણ એને મળતી જ છે. પણ તે ધીમી અને પોતાની ગતિએ આગળ વધે છે.

દક્ષિણ આફ્રિકાની અને મધ્ય આફ્રિકાની નીતી ગમે તે હોય પણ ઇસ્ટ આફ્રિકાની નીતી એ છે કે ફક્ત કેળવણી એજ એક સામાજિક અને આર્થિક ઉન્નતી માટે પ્રથમ પગલુ છે.

પરો સવાલો

ઇસ્ટ આફ્રિકાનો પરો સવાલ તે એજ છે કે મિશ્ર જાતીના સમાજમાં આફ્રિકાનો મતાધી કારની માંગણી કે પ્રત્યેકને મત આપવાનો અધીકાર, એ કેવી રીતે ઉકેલવો. કારણ આફ્રિકાને બહુમતીમાં છે. આથી પ્રીણ જાતીઓને ન્યાય કેમ આપવો?

ભય

આફ્રિકાનો આઝાદીની ચળવળમાં ભય ક્યાં છે? નવા આઝાદ અનેલા સંસ્થાનો કોર્યુ નીજમ અને શાહીવાદના શિકાર થતા યુનાઇટેડ નેશન્સને જણાય છે. એ શી યા ના ખંડમાં આ વાદોએ પોતાનું સ્થાન ખોલ્યું છે પણ આફ્રિકા ખંડમાં તે હજી ભાગીદારી કરતા આગળ નથી વધતું.

શું પરિપર કોર્યુનીજમ એક ભયંકર ભય છે? કે પછી યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સનો તે એક ભય જ છે? આફ્રિકામાં હજી કોર્યુ નીજમ બહુ ભયંકર દશામાં નથી

પણ વાતાવરણ એવું છે કે આફ્રિકાને ગમે તેવા ભયમાં ગમે ત્યારે ધકેલી દેવામાં આવે.

આ સંસ્થાનો માં વસેલા વસાહતીઓ કે જે આરબ એશીયા અને યુરોપના છે તેમને રેકોર્ડ ઘણો ખરાબ છે. આ કારણે આફ્રિકામાં રાષ્ટ્રીયત્વ દાખલ થાય અને તેઓ શુભેચ્છાને ઠીલમાંથી કાઢી નાખે અને દુસ્મનાવટ ઠીલમાં દાખલ કરે એવી બધી જ શક્યતાઓ જણાય છે.

“આફ્રિકા છોડો”

જો દક્ષિણ આફ્રિકા પોતાની ઇલાયદાપણુની નીતિને છોડશે નહીં અને કાળા માણસોને પોતાની એડી તળે ચક્રવેલા જ રાખવાનો પ્રયત્ન હમેશા કર્યો કરશે

અવેરની અસર

એક વાર હજરત અલીસાહેબને ધર્મની ખાખતમાં તેમના વિરોધીઓ સાથે યુદ્ધમાં ઉતરવું પડ્યું હતું. તે વખતે એક વિરોધી સાથે લડતાં લડતાં તેમણે એને જમીનહોરત કરી મૂક્યો. પેલા વિરોધીની તલવાર પણ દુર જઈને પડી. એટલે એ વિરોધીને યશું કે, હવે તેનો જીવ જીવખમ માં છે. તેથી તે મરણીયો યજને પોતાનો તિરસ્કાર ખતાવવા અલીસાહેબ ના મોં પર યુક્યો!

અલીસાહેબે સ્વસ્થતાથી મોં છુછો નાખીને કહ્યું: “સત્યધર્મની ખાતર મારે તારી સાથે યુદ્ધમાં ઉતરવું પડ્યું હતું. એમાં મારો જીવ જાય કે તારો જીવ જાય, એની અને જરામે પરવા ન હતી. આ લડાઈ માં મારે કોઈ વ્યક્તિ તરફ અંત રામદેય ન હતો. પણ જ્યારે તું મારા મોં પર યુક્યો, ત્યારે મને તે વખતે તારા પર યુરસો આવ્યો હતો. એ યુરસાના આવેશમાં હું તને મારી નાખ્યું” તે સત્યધર્મને ખાતર તારો વધ મેં કર્યો, એમ ન જણાય. પણ હવે મારો એ યુરસો ચાંત થયો છે. તે મારી પ્રત્યે ખતાવેલા તિરસ્કારને લીધે ઉત્પન્ન થયેલી વેરવૃત્તિ તારા તરફ હવે મારામાં રહી નથી. માટે જો મારા અને તારી તલવાર લઈને તું મારી સાથે ફરીથી લડ.”

અલીસાહેબના આવા ધર્મપરાયણુ આચરણુની એ વિરોધી પર ઉડી અસર થઈ. તે હજરત અલીસાહેબનાં યરણુ આજળ નમી પડ્યો.

મંદીરમાં ખુના મરકી

(અમારા ખાસ અખરખતી તરફથી)

“ઇન્ડિયન ઓપિનિયન”

શુક્રવાર તા. ૩ એપ્રિલ, ૧૯૫૯.

ડૉ. બાન્ડાને “પ્લોટ”

ડૉ. બાન્ડા પર ન્યાસા લેન્ડના ગવરનરે જે કાવતરા કરવાની યોજનાનો આરોપ મુકયો છે એમાં જે વસ્તુઓ સત્યથી વેગળી અમને જણાય છે. પ્રથમ તો એ એવા માનવી તરફથી આરોપ મુકાયો છે કે જે પોતે જ આરોપી છે અને તેનો ન્યાય થવો જોઈએ. બીજી આ કાવતરાનો “પ્લોટ”ની સાબીતી નથી તેથી તે બુઠાણું લાગે છે.

આમ અમે કહીએ છીએ કારણ આ “પ્લોટ”ની જાહેરાત કરવામાં ન્યાસાલેન્ડની સરકારે ઘણો સમય ખગાડયો હતો. જ્યારે છાપાના હેવાલો એમ કહેતા હતાં કે સરકાર પ્લોટ સત્વર જાહેર કરનાર છે. અંતમાં જ્યારે જાહેરાત કરાઈ ત્યારે જણાવાયું કે પ્લોટના લેખીત પુરાવાઓ નથી મેળવી શકાયા. આ વિચારવા જેવી બીના છે કે; જે લેખીત અથવા આંખે જોએલા પુરાવાઓ ન હોય તો ખુનનો આરોપ કેવી રીતે સાબીત કરી શકાય? અને કેવી રીતે ગુ-હેગાર કરાવી વ્યક્તીને જલમાં ઢકેલી દેવાય?

સંશોધન પછી એવી જાહેરાત કરવામાં આવી છે કે કાવતરા ની યોજના ઘડવા જે સભા ભરવામાં આવી હતી તે સભામાં ડૉ. બાન્ડા પોતે હાજર નહોતા અને તેથી એક પક્ષ પુરાવો તેમની સામેનો કેશ પુરવાર કરવા આજ સુધી મળ્યો નથી. આ બીના સહેજે આપણને વિચારતાં કરે છે કે પુરાવાના અભાવ છતાં શું ડૉ. બાન્ડાને જેલમાં રાખવામાં આવશે?

આ બીના ઘણી ગંભીર વિચારણા માંગે છે. સાઉથ આફ્રિકાના દેયટ્રોલીના કેસની અસર ઉત્તર આફ્રિકામાં પણ પહોંચી કે શું? આ શું ગોરી શાહીવાદની ચુકને મજબુત કરવા ગયે તેવા ખોટા સાચા આરોપો સુકી જાણીતી ગોરી અથવા બીન-ગોરી વ્યક્તીઓને જેલની દીવાલોમાં પૂરી દેવામાં આવે છે? આ રીતે ગોરા શાહીવાદ બહુ લાંબુ આયુષ્ય નહી જ લોગવી શકે, બલકે વિનાશને વહેલું નોતરશે.

સ્વતંત્રતાપ્રિય માનવોએ ન્યાસાલેન્ડ અને મધ્ય આફ્રિકામાં થતા અન્યાયો સામે પોતાનો મજબુત અવાજ ઉઠાવવો જોઈએ.

આવતે વરસે જ્યારે ફેડરેશનમાંથી મુક્ત થવાનો સમય આવે ત્યારે ન્યાસાલેન્ડની પ્રબલ એ સ્વતંત્રતા હોવી જોઈએ કે તે મુક્ત થવા ઈચ્છે તો થઈ શકે. ન્યાસાલેન્ડ મુક્ત થશે તો તે એકલુ અને અટલું ઉભી શકશે કે કેમ એ સવાલ અર્થશાસ્ત્રીઓને છે. ડૉ. બાન્ડાનું કાર્ય તો ન્યાસાલેન્ડની પ્રબલ સ્વતંત્રતા તરફ દોરવાનું છે.

ભાગીદારીની નીતી ફક્ત લેબાશ બદલીને શાહીવાદ જ ઉભો હોય તેવી જણાઈ છે અને તેથી તે નિષ્ફળ નીવડી છે. આથી આફ્રિકાના લોકોને તે તરફ ધૃણા ઉપજે એમાં કાંઈ જ આશ્ચર્ય નથી.

જ્યાં શુક્રવારે ઇસીપીંગોમાં ધમાલ હતી. હજારો લોકોનો ઘોંઘાટ ચાલુ હતો. એક બાજુ મરઘાઓ ચીસો પાડી રહ્યા હતાં જલ્દેકે એમને માથે લટકી રહેલા મૃત્યુની તેમને ખબર પડી મઈ હતી. બીજી બાજુ કુખ અને મધના પ્રસાદ સાથે લોકોની નદી વહેતી હતી. અખરખતી અને કપુરની સુગંધ સાથે સુકાઈ અજોષા લોકોની કુખ આવતી હતી. છોડરા ઝો એક બાજુ પીસાળ પાણી કરતાં હતાં. અને બીજી બાજુ અમુક લોકો પ્રાર્થના માટે રસોઈ કરતાં હતાં.

માંધીજીની અહીંસા તો ક્યાંય નજરે નહોતી પડતી. જૈન ધર્મના આદર્શ કે બધી જીવિત વસ્તુ ઇશ્વરની છે અને એનો નાશ કરવો એ પાપ છે, એ વસ્તુ પણ આ “ધાર્મિક” પ્રસંગે નજરે નહોતી આવતી. એક બાજુ લોકો ત્રોતો કરી પ્રાર્થના કરતા હતાં અને બીજી બાજુ મોટા મેળાનો ઘોંઘાટ ચાલુ હતો. ફિલ્મી માવનો લાઉડ સ્પીકર ઉપરથી જોરથી વગાડવામાં આવતાં હતાં અને એમાં પ્રાર્થનાઓ ના સુરો કાને માંડમાંડ પડતા હતાં. એક જોનારાને વિચાર આવે કે આ એક ધાર્મિક પ્રસંગ છે કે એક તમારો છે.

આ પ્રસંગનું ખરું મહત્વ એ છે કે મારીયામન નામની દેવીની માનતા જે લોકોએ માંદગીના વખતમાં અથવા દુઃખના વખતમાં કરી હોય તેઓએ આ દિવસે દેવીની પૂજા અને પ્રાર્થના કરી લીધેલી માનતામાંથી મુક્ત થવું. હોંડુ ધર્મમાં માનનારો દેવોઓ અને દેવતાઓના નામ પર ભેવાનો રીવાજ છે. વીવેકાનંદ અને રાધાકૃષ્ણને આ વસ્તુ સિવકારી છે, તેમ છતાં સાથે સાથે એમ પણ જણાવ્યું છે કે, આવી માનતાઓ એ લોકોજ કરે છે કે જે લોકોની આધ્યાત્મિક ઉભતી વધુી આંધી થઈ હોય છે.

આ પ્રસંગમાં ભાગ લેનારા ગોરે ભાગે ટામીલ અને રેલય બાવાઓ બોલનારાઓ હાથ છે. થોડા હોંડુસ્તાની બોલનારાઓ પણ હોય છે. ગુજરાતી હોંડુઓ આમા ભાગ લેતા નથી. એક ગોરા ગુજરાતી વેપારી કે જે હોંડુ મદાસભાના સભ્ય પણ છે એમને આ બારામાં બોલતાં સખત ટીકા કરી હતી કે “આ મેળામાં જે બને છે તે નીચ કામના લોકોજ કરે અને એમાં ધર્મને રચાનજ નથી હોતું. આવા કૃત્યોથી આપણો હોંડુ ધર્મ ટીકા પાત્ર બને છે. મને આરા છે કે આપણા લોકો આ બધા અનધક રીવાજો કે નથી આત્માને શાંતી

મળવાને બદલે ઉશ્કેરણી મને છે નાશ કરશે.”

આજ સમયમાં એક બીજો પ્રસંગ જાણવામાં આવે છે ઇસીપીંગો આવનારા બધાજ ભાગ છે. એ છે અમખીસો હોંડુ માં સળગતા ઠોલસા ઉપર પ્રથા. હું એ એક અંદાજીયા આ જોવા મરો હતો. ત્યાંનું વરણું હું જોઈને હકલ મઈ મંદીરના ધાર્મિક વાતાવરણને એક સરકસતું વાતાવરણ હતું. લગભગ ૮૦૦૦ માણસો ભેગા હતાં. એમાં લગભગ ૩૦૦૦ ગો તમારો જોવા આવ્યા હતાં.

આમ ઉપર ચાલવાનો અર્થ એ કે માણસ પોતાના શ્રદા કરે છે. અને અગ્નીની દેવી કે સામે શરીરને કષ્ટ આપી આત્મ ની પ્રેરણા મેળવાય છે. હોંડુ ધર્મને અગ્ની પરીક્ષા પ્રખ્યાત છે. રામાયણ માં સીતાજીએ પણ અગ્નિ પરિક્ષા પસાર કરી હતી.

અમખીસોના મંદીરમાં ભેગા થયેલ હોંડુઓની આવના ધાર્મિક હતી પણ આ આવેલા ગોરાઓ પોતાનો રવીવાર નો નાસ્તો કરી મંદીરની બહાર ખજાં થી આકરશાધને તમારો જોવા ભેગા થયા હતાં. તેમને માટે શી. ડની આજ સીટી રાખવામાં આવી હતી. અને ઘણા ગોરાઓને એ જ્યાંમાં ઠાંપલ થવા દીધા હતાં ન્યાં હોંડુઓને પણ જવાની મના અને ન્યાં ફક્ત ભાગ જવાની છુટ હતી.

એક ગોરા જે જોવા આવ્યો એને મેં કહેતા સાંભળ્યું કે, તો સારી રીતે જાણવો પછ હોંડુઓ તમારાં ધર્મને આ રીતે સ્વરૂપ કેમ આરો છો?

બીજી બાજુ રામકૃષ્ણ મીશન ચાર દિવસનો ગ્રેમ કેપ મરો. લાંડું વાતાવરણ વધુ પવિત્ર હતું વધુ ધાર્મિક હતું પણ લાં જોહા હતાં. કારણ લાં નહોતો. ફક્ત દેહને કષ્ટ બહતીયોમ સાધવામાં આવતો.

જ્ઞાનકેહો

ડાહા પુસ્તો પાસેથી મૂખ શીખતા નથી, પરંતુ મૂખ પાસેથી ડાહો માણસ બહુ શીખે. આરા શબ્દ સારા છે પણ ડુલ્હો તેથી વધારે સારા છે.

ઈસ્ટ આફ્રિકાનો પત્ર

વિવિધ વર્તમાન

(અમારા ખાસ અખરપત્રી તરફથી)

૨૪-૩-૧૯૫૯.

ન્યાસાલેન્ડમાં ટાંગાનીકાનું લશ્કર

આફ્રિકન સંઘોના મેજીસ્ટ્રી ઓફ ઓર્ડર ઓફ ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ ડેવલપમેન્ટ ઓફ ટાંગાનીકાની પોલીસને શા માટે ડિપલોમ કરવામાં આવ્યો હતો? આ પગલાથી ટાંગાનીકાની સરકારે વાલીપણાના કરારનો ભંગ કર્યો છે કે નહીં?

અને આ રીતે ટાંગાનીકાથી જે પોલીસ મોકલવામાં આવી તેને ન્યાસાલેન્ડ મોકલવાનું અને ત્યાં રહેવાનું જે અર્થ થયું તે ટાંગાનીકાની સરકાર કરશે કે ન્યાસાલેન્ડની સરકાર આપશે? જવાબમાં મી. ફલેચર કહે જણાવ્યું હતું કે ટાંગાનીકા અને ન્યાસાલેન્ડ એ બંનેમાં પોલીસદળ અંગેના કાયદો એવો છે કે જરૂર પડે બંનેએ અરસપરસ એક બીજાને પોલીસ મદદ કરવી. એ કાનૂનને અનુસરીને ન્યાસાલેન્ડ ખાતે પોલીસ મોકલવામાં આવ્યા હતાં.

વિલાયત જનુ પ્રતિનિધિ મંડળ

કેનીયા માટેનું બોર્ડ અધિકારીને જેની સામે બધી બાજુએ પ્રયત્ન વિરોધ હોય છે તે અધિકારીની બાબતમાં તપાસ કરવા નિષ્ણોતોનું કમીશન નીમી તે બાદ રાઉંડ ટેબલ નીમવાની જે માગણી થઈ છે તે તરફ કોલોનીયલ સરકારે હજુ સુધી કંઈ ધ્યાન આપ્યું નથી. એટલે આ બાબત કોલોનીયલ ઓફીસમાં રજૂ કરવા માટે કેનીયામાંથી સર્વ કોમી મીશ્ન પ્રતિવ ડેલીગેશન વિલાયત મોકલવાનું કરતાં આ ડેલીગેશન કોમીશન મહિનામાં વિલાયત જરો. તેમાં નીચે જણાવેલ સભ્યો એ ડેલીગેશનમાં હશે:—

દોઈ કામ તરફથી શ્રી જે. એમ. નજરય અને શ્રી. એ. જે પંડયા.

આફ્રિકનો તરફથી ડા. કીઆનો શ્રી ઓર્ગામા ઓર્ગામા અને શ્રી. એલેટીપીસ.

સુરલીમે તરફથી મી. ક્રકરૂટીન.

આરબ કામ તરફથી શેખ માકુદ મહમી અને.

યુરોપીયનો તરફથી મી. એસ. વી. ક્રક.

ટાંગાનીકાનું નવું અધિકારણ

ટાંગાનીકાની ધારાસભાની બેઠકમાં મવનર સર રીચાર્ડ ટનલે ટાંગાનીકા માટેના અધિકારણીય ફેરફારોની જાહેરાત કરી હતી. તે મુજબ પાંચ બીન સરકારી પ્રધાનો નીમશે, જેમાં ૩

આફ્રિકનો, ૧ એશીયન અને ૧ યુરોપીયન પ્રધાન રહેશે.

આ ઉપરાંત એક પોર્ટ-ઇલેકશન કમીટી નીમશે અને એ કમીટી તપાસ અને વિચારણુ બાદ પોતાનો રીપોર્ટ પ્રસિદ્ધ કરશે ને પછી બાબિ અધિકાર અંગેના વધુ સુધારા જાહેર કરવામાં આવશે. જેમાં બીન સરકારી બહુમતિ ની વાત મુખ્ય હશે. પણ આ બહુ સંપૂર્ણ સુવેદ શાંતિ અને વ્યવસ્થા સંગીન રીતે રચવાય તે બાદ.

આ અધિકારણીય ફેરફારો જુલાઈથી અમલમાં આવશે અને પ્રધાનોની સંખ્યા જેમાં પાંચ બીન સરકારી સભ્યો છે તે વધારીને બારની કરવામાં આવશે. પોર્ટ ઇલેકશન કમીટી

જેમએ છીએ

આ પત્રની ઓફીસમાં ઇંગ્લીશમાં થી અનુવાદ કરનાર યુવક અથવા યુવતીની અમને જરૂર છે. કામ અહવાડીયાના બે દીવસ મંજળ બુધના ચાર ચાર કલાક કરવાનું રહેશે હવે તો અહી રહી શકો છો. આ બસ મારફતે જ આવ કરી શકો છો. અહવાડીયાના બે પાર્ટ ડેમે વેતન શરવાતમાં આપી શકાશે. જેઓ ઇચ્છતાં હોય તેઓ મને અથવા લખે.

‘Indian Opinion’
P. Bag, — Durban.

નાણાકીય વર્ષના અંત બાદ-જુન પછી પોતાનું કામ શરૂ કરશે.

ટાંગાનીકામાં હાલ જે ત્રણ મત આપવાની રીત છે તે બાબતમાં તપાસ કરી પોતાની બહામણુ કરવા પોર્ટ ઇલેકશન કમીટીને જણાવવામાં આવશે તેમ પ્રદેશીય-ટેરીટોરીયલ કાઉન્સીલ એક વીક્સ નીમવા કે કેમ તે બાબતમાં પણ વિચાર કરવાનું જણાવશે.

અધિકારણીય સુધારા મુજબ પ્રધાનોની કાઉન્સીલ નીમવાની છે. છતાં થોડા સમય માટે તે એક્ટીવિટી કાઉન્સીલ આડુ રહેશે.

ના. મવનરે અધિકારણીય મંબીર સુધારા સુચવતા કરેલા બાબતમાં સાફ સાફ રીતે એ એતવણી પણ આપી હતી કે કાયદો અને વ્યવસ્થાનું ટાંગાનીકામાં જે પ્રમાણમાં પાલન થશે તે ઉપર જ વધુ અધિકારણીય સુધારાનું બાબિ અવલંબે છે.

કોંગ્રેસનું ફંટ

નાટલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસે પોતાનો અર્થ નબાવવા ફંટ કરવાનું શરૂ કર્યું છે. કોંગ્રેસ એમ જણાવે છે કે જેની પાસે ખણું નાતુ ફંટ હતું તેથી તે ઓફીસનું બાકુ પણ ભરી શકતી નથી. આથી કોંગ્રેસના કેટલાક ઓફીસરો જણાવે છે કે પ્રત્યેક ઓળામાં એકો માસીક એક પાર્ટ કોંગ્રેસ ફંટ માં આપવાનું નક્કી કરવું. બરોસા પાત્ર રચેથી એમ જણાવવા મળ્યું છે કે આ ફંટ ઉધરાવતી વખતે લોહાએ જાત જાતના સવાલો નાણુ વહીવટ બારા માં તેઓને પુછવા હતા. આમાને એક પ્રશ્ન એ હતો કે, મહાતમા ગાંધીએ જ્યારે દક્ષિણ આફ્રિકાને કોનોરો મુક્યો ત્યારે જે પા. ૩૦૦૦ કેશ મુકી ત્યા હતાં એ ફંટનું શું કરાયું છે? થોડા વખત પહેલા હાલની કોંગ્રેસે ફાટમાં કેશ ક્યો હતો અને તેઓને તે રકમ મળી હતી.

હીંદી શિક્ષકોનો ત્યાગ

નાટાલના હીંદી શિક્ષકોએ ૨૫૦૦૦ નું “શાળા મકાન ફંડ” હાલમાં જ પૂર્ણ કર્યું છે. સાર બાદ નાટાલ પ્રોવીન્સીયલ કોન્સીલ તરફથી મી. લીજો મોયડે એક નિવેદન બહાર પાડી જણાવ્યું છે કે, હીંદી શિક્ષકોએ હવે ૨૦૦૦૦ પાર્ટકોનો પોતાનો પમાર ખાનગી શાળાઓ સરકાર હસ્તક રહે તે માટે જતો ક્યો છે.

હીંદી શિક્ષકો ઘણા વર્ષથી પોતાનો પમાર વધારો કરવા માટે સરકાર સાથે તાટાકાટો કરતા હતાં. તેઓને પમાર યુરોપીય શિક્ષકો કરતાં ઘણો ઓછો હોય છે. છતાં તેઓએ જે ત્યાગ બાવના પોતાની કામના બાળકો ના શિક્ષણ માટે ખતાવી છે એ રણુ છે. અમારા અભિનંદન.

માડાગાસ્કરમાં રેલનો ત્રાસ

માડાગાસ્કરમાં વર્ષાદ, વિજળી અને વાવાઝાડાના તોફાનોથી. ૩૦૦૦ના મરણો થયા છે અને ૫૦૦૦૦ ઘરબાર વગર ના થયા છે. ફ્રાંસ વિમાની દળોએ દવા અને અનાજ ઉપરથી ફેક્યું હતું. સખત વાવાઝાડાને પરીણામે ઘણુ નુકશાન થયાનું મનાય છે. આ ટાપુ નો વહાણુ વહેવાર સાવ ખોરવાઈ ગયો છે અને જ્યાં ત્યાં પાણી થઈ ગયા છે.

દવા અને અનાજ તથા બીજી મદદ ની જાહેર સરકારી અપીલ પેરીસમાં કરવામાં આવી છે. મનાય છે કે આ નુકશાનની અક્ષર આ ટાપુ પર પાંચ કે છ વર્ષ સુધી જણાશે.

ભારત અને પાકીસ્તાન ફંટનો હિસાબ

થોડાક વર્ષોપર ભારત અને પાકીસ્તાનમાં જે પુરા આવ્યા હતાં તે વખતે ન હાલમાં એક મોટું ફંટ કરવામાં આવ્યું હતું. આ વાતને વધે વહી ગયા. હવે ડરખનતા શ્રી કે. લક્ષુ ફંટ કમીટીના મંત્રી શ્રી કન્નપ્પરન પીલેને એક જાહેર નિવેદન દારા તે ફંટનો હિસાબ માંગી રહ્યા છે. તેઓ જણાવ્યા હતાં છે કે આ ફંટમાં કેટલા નાણુ ભેગા થયા હતાં અને કેટલાં ક્યાં અને કેમ મોકલાયા હતાં. મંત્રીને મીટીંગ બરવા અને તેનો હેવાલ સમેતી સમજા મુકવા ઘણીવાર કહેવામાં આવ્યું છે. પણ તેઓએ તેમ ક્યું નથી. હવે જાહેર પત્ર લખી હેવાલ રજુ કરવા મી. કે. લક્ષુ જણાવે છે.

ડરખનમાં બેનેનો હોળીકેલ્સવ

ડરખનની મહીલા ગંડળની બેનેએ ધુળેટીની રાતે તા. ૨૫મીને ધુલવારે એક મનોરંજન કાર્યક્રમ ભારત હોલ માં શોહલ્યો હતો. ઘણી જુવાન બંનેનોની ઇચ્છા રંગની રંગ લાદાણી કરવાની હતી. પણ હોલ તેને માટે શોગ્ય રથળ ન જણાતા ફક્ત આનંદોત્સવ કરવામાં આવ્યો હતો.

બેને તથા બાળકોથી હોલ ચિકકાર બરાયો હતો. અને આના કાર્ય ક્રમે માં બેને રસ લેતી થઈ છે અને મંડળ માં નવુ લોહી લાખક યામ છે એ આનંદ જનક બીનાં પ્રમુખે જાહેર કરી હતી. રાતના ૧૦ વાગે સભાં બજન કીર્તન બાદ વિખેરાઈ હતી. મંડળ ના મંત્રી શ્રીમતી શારદાબેન કેપીટને હોલ અને માઇક માટે સુરત એસોસીએશન નો આભાર માન્યો હતો. અને કાર્યક્રમ સંજળ કરવા જે બેનેએ મહેનત લીધી હતી તેમને પણ આભાર માન્યો હતો.

લુકકીપીંગ, ઇનકમ ટેક્સ રીટર્ન્સ, લાઇસેન્સીંગ, રેનન્યુ ઇક્વીપમેન્ટ અને ઇનસ્પેરેન્સ માટે મળો :

આર. વી.કુલ

૧૨ યાકંદી આર્કાડ, ૩૮ માર્કેટ સ્ટ્રીટ, કોરનર ડાયગોનલ અને માર્કેટ સ્ટ્રીટ, બેન્ગાલોર, ફોન ૩૩-૧૬૫૪.

ધરમાં કેમ બતાવી ટંગાડવા લાખક સુકાળ્ય. ‘મનને બોધ’ એ. કીશોર-લાલ મશરવાળા કૃત સુરેન્દ્ર જ્ઞાડા કામળ પર બે રંગમાં છપાયું છે. બાવ ફક્ત થી. ૧-૦ પોર્સેટર ૩ પેની.

આ આશીર્વાદ મળશે
‘Indian Opinion’,
P. Bag, Durban.

સમાચાર સંગ્રહ

—તા. ૩૨મી માર્ચના સાબ્દાની પરીષદ ડરબનમાં ૩૬ પ્રધાન બોલે ઉવાડી મુકી હતી.

—ડરબનમાં સીદાત કરીને એક લોરી ડ્રાઇવરે કરેલા અકસ્માતથી એક ગોરી છોકરીની આંખો અને કાનોની ઇન્ડ્રિઓ સાવ ખલાસ થઈ તેથી તેના બાપે ૧૬૦૦૦નો દાવો માંગ્યો હતો જેને ૬૫૮૯ પાઉંડ આપવાનું અપરાધીને ન્યાયવું છે.

—છેલ્લા ચાર માસ થયા ડરબનમાં ને આફ્રિકનો પર સીનેમાંનો બેંડ મુઠાયો હતો તે ઉપાડી લેવામાં આવ્યો છે. હવે અફ્રિકનો નેન યુરોપીયન સીનેમાંમાં જઈ ચક્રો.

—પોર્ટ એલિઝાબેથમાં ડીપટેરીયાથી પાંચ બાળકોના મરણ થયા છે અને ૨૪ કેસો હોસ્પિટલમાં નોંધાયા છે.

—શ્રીટીશ ગીધાનામાં આવેલી ટ્રાંસિસે લોહોને પૂર્ણ સહકારથી સાહિય આફ્રિકાના માલનો ખલિષ્કાર કરવા હાકલ કરી છે. એના કારણે નિચે મુજબ આપવા છે. નામરીક હકો બીન ગોરા અને નથી, ક્તાધીકાર નથી, અને રંએલ છે.

—વ્યાસાનેડમાં આજ સુધી ૫૭૭ ની ધરપકડ કરવામાં આવી છે. અને ૫૦ માણસો મરણ પામ્યા છે. ૭૫ ધાયલ થયા છે. ત્યાં ગુરવારે ૧૦ માણસોને ૩ માસની કેદ કરવામાં આવી હતી.

—નોર્થ રોડેસીયાની ધારા સભામાં તેની તવારીખમાં પહેલી જ વાર બંધી કોમોનું પ્રતિનિધિત્વ રહેશે. અને આફ્રિકનો પશુ એકએકવુટીન અને ડેગીનેટમાં પ્રથમ વાર જ સુટાઇને આવશે.

—વ્યાસાનેડમાં હજી તોફાનો થયા જ હર છે. ધરો અને સરદારી મકાનો નો નાશ અથવા બાંધ ફોડ કરવામાં આવે છે. પરિણામે હજી ધરપકડો શરૂ છે.

—ભારતમાં ૨૬ વર્ષના એક અંધ યુવકે મેટ્રીકની પરિક્ષા આપવા દેવાની માંગણી કરી છે. એને એક યુવતીની સાહ્ય આપાઇ છે. અને તેની સાહ્યથી તે પરિક્ષા લખશે.

—ડોલેન્ડમાં અમે ત્યારે વરસાદ આવતો હોઇ જ્યારે રમ્પમાં લોહો પીકનીક કરવા બીજા મામ ડોલીડે પર ન્ય ત્યારે જે વરસાદ તેમને હરવા કરવા ન દે તો હોટલવાળા ૩૦ ટકા બાકુ તેટલા દિવસ પુરતું ઝોખું લે છે. બીજી એક સમ્બંધ છે કે રોઇનેા પર રેલ્વે તરફથી બાડે છત્રોએ મળે છે અને તે છત્રો તેજ રોઇને અથવા હોલેન્ડના બીબન ડાઇ ગામના રોઇને

પાછી આપી તમારી ડીપોઝીટ વસુલ કરીશુંકો છો.

—કેનીયામાં માઉ માઉ અલવળને લીધે આજ સુધીમાં ૭૭૦૦૦ લોકોને અટકાયતમાં રાખવામાં આવ્યા હતાં. ધીમે ધીમે કેટલાકને મુક્ત કરતાં હવે ૫૬૯૧ અટકાયતીઓ છે. તે ઉપરાંત ૨૦૩૭ કેદીઓ જેલમાં છે.

—પાકીસ્તાનમાં તમામ ડોક્ટરોને ૩ વર્ષ માટે હરજીયાત લશ્કરી સેવા લેવી પડશે જેમ હાલમાં જાહેર થયું છે. આ ત્રણ વર્ષ પુર્ણ કરી પછી હરજીયાત સિવિલિયન જેમ સ્વીકારવા પડશે. આનું કારણ ન્યાયવર્તા સરકાર ન્યાયે છે કે; પાકીસ્તાનની મેટ્રીકલ સર્વિસ ખૂબ કમાલ છે.

—કરાચીમાં વસતા શેઠ મોતનદાસને અને તેના બે પુત્રોને બે વર્ષની સજા અને આઠ લાખનો દંડ કરવામાં આવ્યો છે. દંડ ન કરે તો સાત વર્ષની વધુ જેલ સ્વીકારવી પડશે. હાલ કાળા બગર.

—ટાંબાનીકામાં નવું બંધારણ આવતાં તે મુજબ ૧લી જીલ્લાધી ટાંબાનીકામાં પ્રધાનોની નવીન પ્રકારની કાઉન્સિલ અસ્તિત્વમાં આવશે અને સાથે હાલ જે આસી. પ્રધાનો છે તેમાંના કેટલાક ના ઝોદાનો અંત આવશે. આ આસિ પ્રધાનો નોકરી વિનાની રિયતિ માં રખડી ન પડે તે માટે ટાંબાનિકા ની સરકારે તેમને માટે વ્યવસ્થા કરેલ છે.

—ગવર્નરના બાવણુ ઉપર ચર્ચો કરવા જ્યારે ટાંબાનીકાની ધારાસભાની એક મળી ત્યારે આફ્રિકન ધારાસભ્યો તેમના રાષ્ટ્રીય પોષાકમાં વિશુધીત થઇને આવ્યા હતા. તેમણે પોતાના રાષ્ટ્રીય પોષાકનાં જે ઉપરણાં નાંખ્યાં હતાં તે ઉપર જીલીયક ન્યેરેરેનો ફોટો ચીત્રિતો હતો. ન્યેરેરે પશુ હવે અન્ય દેશાની જેમ રાષ્ટ્રનાયક અને રાષ્ટ્રીયર બનતો જાય છે.

—રાજકોટ મ્યુનીસીપાલિટીએ એલેરીયા નો નાશ કરવાનું કાર્ય કરવા માંગ્યું છે. મનામ છે કે આને માટે ૫૩૫૦૦૦ રૂપીયાનો ખર્ચ કરવામાં આવશે.

—વિનોબા ભાવેએ પ્રત્યેક હોંદીએ હોંદી બાપા શિખરી જેમએ એમ જેમપુરમાં જણાવ્યું હતું તેઓ રાષ્ટ્ર બાપા સંમેલનમાં બોલી રવાા હતાં. શીલ્મ વિશે વિનોબાજીએ જણાવ્યું હતું કે; "અમે તેટલું મંદુ સાહીત્ય હોય પશુ તે ખરાબ શીલ્મો જેટલું વુકશાન નથી કરતું આથી ખરાબ શીલ્મો ઉપર અંકુશો મુકી તેનો નાશ કરવો જોઇએ."

—સુરતનાં અંધજન શાળામાં કામ કરતા પ્રિન્સિપાલ શ્રી સીરાજ ખસરાઇ

અંધ હોવા છતાં મેટ્રીકની પરિક્ષામાં આ વખતે મેકા છે.

—કેનીયાની ધારાસભાના યુરોપીયન ધારાસભ્યોના જીવનના પ્રમુખ સર વીલફ્રેડ વીન્સન્ટ, હાલની રાજદારી મકાનકે અંગે સાથે બેસી વાતચીત કરવા માટે આફ્રિકન ધારાસભ્યોને આમંત્રણ આપ્યું છે અને તે મુજબ આફ્રિકન ધારાસભ્યો નેરોથીમાં ગોરા ધારાસભ્યોને મળશે અને સાથે બેસી વાત ચીત કરશે. આ વાતચીત ૧લી એપ્રિલે નેરોથી ખાતે થશે.

—ટાના નદી (ઇ. આ.)માં ઉપર હોલા ઇરીગેશન પ્રમ્પમાં કામ કરતાં ૧૧ માઉ માઉ અટકાયતીઓ આયા ત્યા હતા તેમના મરણ પામ્યાં તપાસ કરવા જોઇલ ફોરોનરને સરકારી પેથોલોજીસ્ટ ડો. રોમકે જણાવ્યું છે કે મારને પરિણામે એ અગીયારેય જણાવુ મરણ નીપળ્યું છે.

—યુનેાએ આંતર રાષ્ટ્રીય બાળક ફંડ માંથી મુબઇને ૧૦ લાખ ડોલર આપી ખીજી ડેરફે ઉધાડવા મદદ કરી છે.

—સૌરાષ્ટ્રમાં ૧૪ જીનો કરવાના આરોપસર બાવા વલ્લભદાસને ગયે વર્ષે પકડવામાં આવ્યો હતો એને ફાંસીની સજા કરવામાં આવી છે. એને છેલ્લું જીન સુધીઆના હતુમાનજીના મંદીર ના પુનરીનું કુહાડીથી કચું હતું.

—વાપી-બીલાડમાં તા. ૧૦મીના અખં-કર આમ બાગી હતી. જેમાં હોલ લાખનું ધાસ બળી અયું હતું. આમ જીમવાતા સાધનેનો આ ગામમાં અબાવ હોવાથી માંડ માંડ આમજનો એ આમ કાણુમાં લઇ ઘણી મહેનત પછી જીમતી હતી.

—સુરતમાં એક લગન દરમીયાન પરણી ઉઠેલા વરરાજ સામે ચાકુ ધરી એક યુવકે તેને ચાલ્યા જવાનું કહ્યું હતું કારણ જે કન્યા સાથે તે પરણ્યો તે કન્યા એની પ્રેમસી હતી. પોલીસ વચ્ચે પડી એને પકડી મઈ હતી.

—બીલવાડા, આવેલા સૌરાષ્ટ્રના કેટલાક જેડુતો જેઓ સૌરાષ્ટ્રની વેશજીયા માં સન્ન થયેલા હતા તેમણે અધિવેશનમાં 'સહકારી ખેતી' કરવાના તેમના નિર્ણયથી પંડીત નહેરુને માહિત માર કપો ત્યારે અધિવેશનમાં હાજર રહેલાઓએ એમના આ નિર્ણયને તાળીઓના મડમડાટથી વધાવી લીધા હતા.

—લલકતામાં ભારતીય વિમાનને અકસ્માત યતાં ૧૯ પ્રવાસીઓ અને ૪ જોશીસરોના મરણ થયા છે. આ અકસ્માત રૂઢી માર્ચના થયો હતો.

સાભાર સ્વીકાર :
કેશવભાઇ કરસનજી.
(સ્પ્રીંગ્સ) પા. ૨-૨-૦૦
પ્રેમાભાઇ દુલ્લભ,
(મરટ લંડન) પા. ૧-૧-૦૦

શ્રી ગાંધી ભારત વિદ્યાલય, જોહાનીસબર્ગ,

(શ્રી ટા. ડિ. સે. સમાજ સંવાલિત)

વાર્ષિક મહોત્સવ

સને ૧૯૫૯
તા. ૧૮-૪-૫૯ શનીવારે
સાંજે ૭ વાગે

સ્થળ : સીટી હોલ જોહાનીસબર્ગ

દર વર્ષે પ્રમાણે શ્રી ગાંધી ભારત વિદ્યાલયનો વાર્ષિક મહોત્સવ તા. ૧૮-૪-૫૯ને શનિવારે સાંજે ૭ વાગે જોમર્મ-સીટી હોલમાં રાખવામાં આવ્યો છે. જેમાં શાળાના બાળકોના ગીત, ગરખા, વૃત્ત, સંવાદ, પ્રદસન, અભિનયગીત, વગેરે ઉપરાંત ધાર્મિક રસથી ભરપુર એક સામાજિક નાટિકા 'કુર્મના ડૂળ' રાખવામાં આવી છે.

આ ઉપરાંત ધો. ૭ તથા ૮માં પસાર થયેલા વિદ્યાર્થીઓને સર્ટીફિકેટ તથા બધાં ધોરણોમાં પ્રથમ ત્રણ નંબરે પસાર થયેલાં બાળકોને છનામે આપવામાં આવશે.

આ ઉત્સવમાં બામ લઇ બાળકોના ઉત્સાહને ઉત્તેજન આપવા સર્વ વાલીઓ તથા ડેવલપ્મીમાં રસ લેનાર બાઇ ખહે તેને આગ્રહ પુષ્ક વિનંતી છે.

એકઠની બંધવસ્થા માટે પ્રવેશકાઠ રાખવામાં આવ્યા છે; અને તેની કીમત એક મિની, શી. ૧૦-૬ અને શી. ૫-૦ (ત્રણ વગ) રાખવામાં આવી છે. આ ઉત્સવની આવક 'ગરીબ વિદ્યાર્થી સહાય ફંડ'માં જશે, જેમાંથી શાળામાં બજાતાં ગરીબ વિદ્યાર્થીઓને પુસ્તકો, શી, વગેરમાં રાહત આપવાનું ધ્યેય રાખવામાં આવ્યું છે. એટલે આનંદ મેળવવા સાથે ગરીબ વિદ્યાર્થીઓને સંહાય પશુ કરી શકાય એવા બેવડા ઉદ્દેશથી સૌ બાઇ ખહેનો ઉમંમશી આ ઉત્સવમાં બામ લેશે એવી આશા રાખીએ છીએ.

પ્રવેશકાઠ મળવાનું સ્થળ :

ગાંધી હોલ,
૫૦ ફ્રેક્સ સ્ટ્રીટ,
જોહાનીસબર્ગ,
ફોન : ૩૩૦૨૭૨.

લી. નરસિંહભાઇ પરભુભાઇ
ફલવાડીઆ, (પ્રમુખ)
છાટુભાઇ છીબાભાઇ,
(મંત્રી)
લલ્લુભાઇ પી. મોદી,
શાળા સમિતિ (પબ્લનચી)
છાટુભાઇ ન મહેતા,
(પ્રિન્સિપાલ)

હુંથી વાત

અદ્વિતીયા

એ ફિક્કર છું'ગી વિતાવી રહ્યો હતો. આશીસમાં મોટા રોહની મહેરબાની અને ઘરમાં નાના ભાઈની કૃપા હતી. રોહની કૃપાથી મારા પગારમાં વૃદ્ધિ થતી અને ભાઈની કૃપાથી મારા કુટુંબ માં વૃદ્ધિ થતી. મારા વડીલો કોઈ છવતા નહોતા અને થોડું ધન પણ મેંયું કહ્યું હતું. આથી જોશ આરામ થી દીન વીતાવી રહ્યો હતો.

મારી પત્નીને ઘણા વર્ષો પાદ શ્રીમંત આપ્યું. તે દર્બ ધેલી પત્ની અર્ધ. પણ હું જરા ચીંતીત રહેતો હતો. ડોક્ટરના કહેવા મુજબ મોટી ઉંમરે પ્રથમ પ્રશવ એ એક ચીંતા જનક ખીના જણાય.

વખત થતા સુદામ પોતાને પિયર મધ તેનો ભાષ વિનોદ ડોક્ટર હતો. એના મા આપ તો ઘણા સમયથી આ લોક છોડી ચ્યા હતાં પણ મોટી બેન હતી.

હું પાલ જન્મની ખુશાલીના ખબરો ની રાહ જોતો ચીંતીત રહેતો હતો ત્યાં એક સવારે ખબર આપ્યા "સુદામ અચાનક એકલેખસિ યાથી ચાલી અર્ધ. તમને પહેલેથી જણાવી ન શકાયુ. કામની કાંઈક ઠીક નહોતી મોટી બેન નાના બાળકને લઇ અર્ધ છે. કદાચ તેમનો પત્ર તમને મળ્યો હશેજ."

મોટી બેનનો પત્ર પણ મળ્યો. "હું શું ફીલાસો આપુ. નસીબના બેખને કોણ ટાળી શકે છે. તમારું બાળક થોડા દીવસ હુંજ રાખીશ રજા મળે આવી શકે તો આવજો. ખુબ દુરનો મામલો છે નહી તો જરૂર બાળકને જોવા બોલાવત. ચીંતા ન કરતાં અને દુ:ખી ન થતા."

રજા માટે અરજી તો કરી પણ આશીસમાં કાંઈક વધુ કામ હોવાને લીધે રજા નમંજુર કરી.

એ માસ પછી.

મોટી બેનનો પત્ર આવ્યો. "સુદામ ખરેખર ઘણીજ ડાહી અને ચોંચ ગૃહીણી હતી. પણ તે ભાગ્યશાળી હતી." પોતાના સ્વામીને અને પુત્રને આ સંસારમાં કુટી ચંદડી ચાદવા સાથે વિદાય મધ અર્ધ. પણ છતાં અને કારણે તમારું છવન ખરખાક કરો એ મને નથી અમરુ. તમારું બાળક મારી પાસેજ રહેશે. તમે તો જાણો છે કે મારા ભાગ્યમાં સંતાન નયા. આ સુદામના પુત્રને હું મારો સમજી જ રાખું છું. આથી તમે હવે ફરી ચોગ્ય યુવતી સાથે લગ્ન કરો એમ ઇચ્છું છું. નવી આવનાર યુવતીને સાવકા પુત્રની જાળણ પણ નહી રહે. જો ઇચ્છો તો અહીંજ એક અમારા જાણીતાની સારી અને ચોગ્ય કન્યા છે. લખો તો બધુ નક્કી કરી લવું."

સાત દિવસ સુધી વિચારતોજ રહ્યો. એક રતલ ચાહ અને પાંચ બોક્સ સીમારેટ ખલાસ કર્યા. અને અંતે જે નિશ્ચય મે કર્યો એ સાવ સ્વાભાવીક જ હતો. મે સુદામની મોટી બેનને લખ્યું.

"લગ્ન કરવા મન નથી માનતું. સુદામની યાદ મનમાં તાજીજ છે, પણ છતાં મોટી બેન મારી ઇચ્છા કે અનઇચ્છા પર સંસારનું ચક્ર થોડીજ ચાલે છે! એ તો પોતાનીજ નથી અને કમ મુજબ ચાલે છે અને ચાલ્યા કરશે. આથી આવા સંજોગોમાં બાવનાને પકડી બેસી રહેવાથી વહાવહા થીવાપ અકલમંદુ કામ તો નહીજ અજાય. વળી આપણે તો એવા દેશ ના વતનીઓ છીએ કે જે "મા ક્ષેત્ર કદાચન"માં માનીએ છીએ. આ ઉપરાંત તમારી બધાની પણ એજ ઇચ્છા છે. આથી ફરી નવો સંસાર માંડવોજ ચોગ્ય યશે. ખીજી વારના લગ્નમાં એવી હોશ નથીજ કે પસંદગી જાતે કરવા ઇચ્છું. તમને પસંદ પડી જ છે, ને..."

ધીરે ધીરે લગ્નનો દીન નક્કી કરાયો. મોટીબેને બધુજ નક્કી કર્યું મોટી બેન શુદ્ધિ શાળા છે. એમને લખ્યું "બાળક આઠ દસ માસનું થયું છે. તમારા લગ્ન વખતે તમે જ્યારે મારે ત્યાં આવો તો તેને જોઇ ઉદાસ ન ચાવ તેથી તેમની માસીને ત્યાં મોકલી આપ્યું છે." આ વાંચી મનને જરા ઠીક લાગ્યું.

લગ્ન વખતે એક અઠવાડીયાની રજા મેળવી સીધો મોટી બેનને ભાં પહોંચ્યો. હું એકલોજ અચો હતો. મોટી બેને લખ્યું હતું છેકરીતળા મરીજ છે બહુ ધામધુમ નથી કરવા ઇચ્છતાં બનતા સુધી એકલાજ આવજો.

લગ્ન દીન. ઘુંઘટમાં ચહેરો છુપાવી એક યુવતી મારી સામે જભી રહી. આમજ થોડા વર્ષો પર સુદામ ઉભી હતી એની યાદ તાજી યર્ધ. અહીં તહીની એનેક વાતો મનમાં ઉઠવા લાગી. લગ્ન ત્રીધી ખુબ જ સારો કર્યો હતો. વરના બેચાર જણા સીવાય કોઇજ નહોતું. એક ધરડી વિષવા અને કન્યાની મા તરીકે જોણખાવી તે પોતાના એકને એક રતને મને સોપતી હતી.

હું વિચારતો હતો શું મરણ પાદ આત્માનું અસ્તિત્વ હાય છે અર્ધ! સુદામ શું કહેશે! - થોડી વારમાં વિચાર ધારા ફેરવાતી અને સામે ઘુંઘટ કાઢી બેઠેલી એના વિચારે મદતો. એના હાથના રંજ પરથી તેનો અને સુદામનો રંજ સરખોજ

જણાયો. ચહેરો તો મે જોઈ શકતો નહોતો.

ફરી પાછી સુદામ રાત. છેક રાત સુધી કન્યાએ ઘુંઘટ જરાપણ દુર ન કર્યો. મોટીબેને કહ્યું પ્રજા ઘણી શરમાળ છે. મારાથી તો કાંઈ બોલાવુંજ નહોતી. વિવદળતા બતાવવી ચોગ્ય નહોતી. આ મારા ખીજા લગ્ન હતા. એનું પુર્ણ જ્ઞાન હતું.

રાતના ઘણકે હવે જ્યારે મારે મારે ગોઠવેલા કલામદા આરકામાં હું ધીમી ચાલે પેટો ત્યારે જોયું તો કન્યા એકલી હોવા છતાં પણ લાંબો ઘુંઘટ કાઢી બેઠી હતી. પાસે અચો ધીરે ધીરે ઘુંઘટ દુર કર્યો મેં શું જોયું એજ મુખ, એજ રૂપ. સુદામ કરી ક્યાંથી? હું જરા પાછો હાંચો.

"બી છી તમારી પુરૂષ જાત અંતે મોટીબેન છતી." સુદામ બોલી.

હું શું મોહુ સુદ હતો. પણ અંતે પુછ્યું આ શું છે બધું.

સુદામ હરતા હરતા બોલી. સુવાવડમાં થોડો ભય જણાયો. મેં મોટીબેનને કહ્યું "બેન તારા બનેવી બહુ દુ:ખી યશે. બેને કહ્યું "ઘુજને ઢેકા તજ ચાર માસમાં ફરી પરજુલા તખ્યાર ન ચાપ તો માઈ નામ બદલી નાખું."

મે કહ્યું ખીજા બલે તેમ કરે એજો તો એમ ન જ કરે. અને મોટીબેને સરત મારી. હવે સો રૂપીયા આપજો. બી છી તમારી પુરૂષ જાત કહી સુદામ હસી પડી.

મારી હાલત તો વાંચકજ વિચારે. સો રૂપીયા મોટીબેને લીધેજ અને છાડ્યો.

ભારત સરકાર અને આફ્રિકા

દુશીણ આફ્રિકાના હોદી લેખક અને હાલમાં સૈરાષ્ટ્ર પ્રદેશ ભારત સેવક સમાજના મંત્રી તરીકે કામ કરી રહેલા શ્રી પ્રાણશંકર સોમેયર જોશીએ મયા માસમાં ઠીક ઠીક પ્રવૃત્તિ કરી છે. તા. ૭-૮-૫૯ રાજસ્થાનનાં બીલ વાડા શહેરમાં ભરાયેલ ભારત સેવક સમાજની પરિષદમાં તેમણે હાજરી આપી હતી અને સૈરાષ્ટ્રની જનકલ્યાણ પ્રવૃત્તિનો રીપોર્ટ વાંચ્યો હતો.

રાજસ્થાન રજપુતોની વીર ભૂમિ છે, અને ચિતોડ અદ એનું એતીહાસીક તીર્થ ક્ષેત્ર જેવું છે. શ્રી જોશીએ ચિતોડમદની પણ સુલાકાત લીધી હતી. આ જ ભગ્ન મદમાં ઘણાથે મંદિરો ઉપરાંત રાણા કુંબને કીર્તીસ્થંભ, રાજા પ્રતાપ અને જામાયાનાં સ્થળો અને સૈને હલ્લમાં ઠાપ પાડે એવું મીરાંબાઈનું મંદીર છે. આ એજ સ્થળ છે કે જ્યાં મીરાંબાઈ રાણાએ મોહબેલ ઝેરના પ્યાલે અમૃત મણી પી મયાં હતાં. આ મદમાં રાણી પદ્મિનીનો મહેલ છે અને ૧૩૦૦૦ રજપુતાણીઓએ શિખજત અને ધર્મ સાચવવા અગિરનાન ક્યું એ સ્થળ છે. આ પરિષદમાં પડીત નહેરૂ એ પણ હાજરી આપી હતી. શ્રી જોશી ચિતોડમદ જોયા પાદ ન્યુદિલ્હી મયા હતા. અહીં તેમણે

લગભગ એક અઠવાડીયું માળ્યું હતું અને આફ્રિકામાં અને પાસ કરીને દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસતા હોદીઓના પ્રશ્નમાં વિશેષ રસ લેવા વર્તમાન પરોના તંત્રીઓ અને રાજદ્વારી નેતા એને રજુઆત કરી હતી.

શ્રી જોશીએ પ્રોફેસર એન. સી. રંમા, અને શ્રી બનારસીદાસ ચાવુર્વેદી સાથે નેચર એવન્યુમાં રહેતા પાર્લામેન્ટ ના સભ્યોની કલણમાં હાજરી આપી હતી. અહીં રજીકર શ્રી અનંતશખનમ આચાર અને પચાસ નેટલા સભ્યોને તે મળ્યા હતા. પાર્લામેન્ટમાં આફ્રિકા ના પ્રશ્ન ઉપર પ્રમાણુ ભૂત રીતે બોલી શકે એવા નિષ્ણાત સભ્યો તખ્યાર કરવા તેમણે પ્રમોધન ક્યું હતું. હોદીની સરકાર હોદીઓના પ્રશ્નમાં સક્રિયરિતે રસ લઇ શકે એ માટે તેમણે કોમનવેલ્થ સેક્રેટરી શ્રી એમ. જે. દેસાઈ અને અન્ડર સેક્રેટરી શ્રી પાસુ સાથે જુદુ જુદે સમયે મંત્રણા કરી હતી અને એક લેખિત નિવેદન આપ્યું હતું. શ્રી દેસાઈએ હોદીના સાચની અને સહાનુભૂતિની ખાત્રી આપી હતી. શ્રી જોશી દક્ષિણ આફ્રિકામાં રહી અમેલા શ્રી જમદીશલાલ મલહોત્રાને પણ મળ્યા હતા. શ્રી મલહોત્રા હવે મેનેજના હોદી હાઈ કમીશનરના ફર્સ્ટ સેક્રેટરી તરીકે ઓટાવા ભય છે.

માસ્ટર પ્રધર્સ (પ્રો.) લીમીટેડ

નવ નવનાં વાયવન, રેલમી તેમજ સુતરાઈ કાપડ, ઓજો બાળકો અને પુરૂષો માટે ભિત્તમ નવનાં લુવન જર્સી, પુલોવર, કારડીગનસ અને બન્યાઓ માટે - કુડીઝ, બાબ્સ, બ્યેન્કેટ્સ, શોલ્સ; નેપકોન્સ વિગેરે.

દરેક જાતના માલ માટે તપાસ કરવા બહામણ.

૩૩ વેસ્ટ ન્યૂટ, બેહાનીસબર્ગ.

ફોન : ૮૩૫-૬૭૮૬

બોક્સ - ૧૫૪૯.

લગ્ન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણના અમે સ્પેસિલીટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત હેપરેમ નીચે યુનીયનના અને રોડેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે સુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ટ્રાક્ટ લઈશું.

કેપીટનસ બાલકની હોટેલ

(ધી કેનર્ રીઠાઈ હાઉસ)

એ અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુલ્લાપર - ડરબન.
ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ : KAPITAN.

ધીરુભાઈ પી. નાયક

ખુશકીપર, ખુશકીરી, વીમાનાં અને જલરજા એલન

દીલ્હીસ્તાન અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ ટ્રિપ્સ અગર જમીન માટે ખુશકીરી કરવા ઘેર ક્યાં અમારી મારફતે ખુલ્લો કરો.

લંડન, આગ, ચોરી, ફ્રેસક, બાસ્માત, પ્યેરબ્લાસ, વિગેરના નીમા અમે ઉત્તરાની આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, દિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ કલેક્ટરને સર્ટીફિકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો. પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી વાજતોમાં કંઈ પણ ફી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ ટ્રયુબ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન એન્ડ જોરફૂલીયા અને થોર્સાબર ઈનરયુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધ.

Phone : 33-9033. 26 Barkly Arcade,
Cor. 38, Market & Diagonal St., J'BURG.

તાબુ ઉમદા ફ્રૂટ

આંબા અળખ, લીલી અળખ, રતાળ અને સુરણની ગ્રોસમ માલુ છે. આડુ પેની ૮ રતલ, લસણુ શી. ૧-૩ રતલ.

પાપડ નંબર ૧ શી. ૧૦, નંબર ૨ શી. ૮ ૧૦૦.

કપુરી અને ચેવલી પાન બબર ભાવ, પોસ્ટેલ બુક. વારકીટ ગાલ શી. ૧૦-૬ લાંબી અને રકવેર વારકીટ શી. ૧૧-૧ ડબન.

રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બેલજીમન કોંગોના જોરકોરો ઉપર પુરવઠા ધ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કદાવી મોકલશું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.

WHOLESALE FRUIT MERCHANTS

P. O. Box 251. DURBAN.

કરનીચર! કરનીચર!! કરનીચર!!!

બેરૂમ સુટ, ડાઈનીંગરૂમ સુટ, વોલરોમ, ડરેસીંગ એસ્ટ, સાર્ટ વોર્ડ જોફીસ ટેસ્ક, ખુક કેસ, ટેબલ, તકન કીફાયત ભાવે ખરીદી શકશો. ભલે પધારી લાભ લેવા શુકનો નાંક.

—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન હરેચર—

એ હમારી હેપરેમ નીચે તર્કચાર માય છે. તેનો સ્ટોક હમેશાં તર્કચાર રહે છે. માત્ર રોકડા ભાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગલ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP. J'BURG.
PHONE 33-4691. BOX 2526.

હોઈની મોટામાં મોટી વિમાની કમ્પની તમારી સેવામાં

—ધી—

ન્યુ ઇન્ડીયા ઇન્ડ્યુરન્સ

કંપની લીમીટેડ

સાઉથ આફ્રિકાના એકજ મુખ્ય પ્રતિનિધિ

રૂસ્તમજી બલભાઈ રૂસ્તમજી

૧૪૦ કવીન સ્ટ્રીટ,

ડરબન — નાટાલ.

સેવા અને નિર્ભયતા

માટે અમને મળો.

બધી જાતના વિમાનો અમે ઉતારીએ છીએ.

પી. એ. બોક્સ ૧૬૧૦.

રેસીડેન્સ : ૧૧૧ ઇલેવનથ એવન્યુ,

ડરબન.

ટેલીફોન:

ઓફીસ : ૨૫૮૪૫

રેસીડેન્સ : ૩૬૪૧૩.

હિંદનો પત્ર

(અમારા અખરપત્રા તરફથી) ૨૫-૩-૫૯.

કોંગ્રેસની કાર્યવાહીની સમેતી

ભારતની કોંગ્રેસની કાર્યવાહીની સમેતીની જેટક નવી દોલ્હી માં તા. ૧૫મીના અને ૧૬મીના ભરાઇ હતી. આ સમેતીએ પ્રથમ પગલા તરીકે અનાજ ઉત્પાદનમાં વધારો કરવા સહકારી ખેતી અને ગામડામાં સહકારી મંડળોએ રચવાનો નિર્ણય કર્યો છે. તે ઉપરાંત જમીન અને ખેતીનું ગ્રાન લેણાને અપાય એવી શીલ્મા અને રજાઇડો અધે ખતાવી ખાતર તથા જમીન અને ખેતીને વધુ ઉત્પાદક કરવાનો નિશ્ચય કર્યો છે.

ગામડામાં શીખીરો થોડા લેણાને ખેતીનું પ્રવેશ ગ્રાન આપવાનું પણ ખેતીનિષ્ણતાને કહેવામાં આવ્યું છે.

પંડીત નહેરૂ

૧૭મીના કોંગ્રેસના પ્રમુખો અને મંત્રીઓની મળેલી સભામાં વડા પ્રધાને જણાવ્યું કે, કોંગ્રેસે નામપુરમાં ને નિર્ણય લીધો છે તેને વળગી રહી નેરૂ દાર પ્રમેય ઉપર એ જરૂરી છે. કોંગ્રેસ રાજકીય પક્ષ મટી હવે સામાજિક ક્ષેત્રમાં પ્રવેશે એ કાચું ખુશી થયા જેવું છે. કોંગ્રેસમાં ને સડો પેટા છે તેને માટે પણ કોંગ્રેસે સખત હાથે કામ લેવું જોઈએ એવું વડા પ્રધાને સુચન કર્યું હતું.

ભારતની લોકસભા

લોક સભામાં પંડીત નહેરૂ સામે શેઠ ગોવિંદ દાસે આપાના સલાહપર તરમ ચર્ચા કરતાં જણાવ્યું હતું કે, "મહે અશોક પછી પંડીત નહેરૂ પ્રથમ એવી વ્યક્તિ છે કે જેને દુનીયામાં ભારતનું નામ ઉજવણ કર્યું છે પણ તેથી હું એમ માનવાને તઇયાર નથી કે તેઓ આપા નિષ્ણાત છે. પંડીત નહેરૂએ દોહની એક પણ માપાની કદી પરિક્ષા નથી આપી આથી સાબીત થાય છે કે તેઓ માપાની ચર્ચામાં પોતાને નિર્ણય ન આપી શકે."

માપાની ચર્ચા વખતે પંડીત નહેરૂએ દોહી માપા કેવી હોવી જોઈએ એ વિશે ને કહ્યું હતું આના પર ઉપલી દીઠા કરવામાં આવી હતી.

અભ્યુશકિતના ક્ષેત્રમાં ભારત
 ભાઈસભામાં અભ્યુશકિત વિભાગ માટેની ટ્રાંક્ટ પર કચેરી. ચચનિ અંતે વડા પ્રધાન શ્રી નવાહરલાલ નહેરૂએ

૧૭-૩-૫૯ના જણાવ્યું હતું કે ભારતે અભ્યુશકિતના ક્ષેત્રમાં નોંધપાત્ર પ્રગતિ કરી છે કે ને ભવિષ્ય માટે મોટી આશા આપે છે. હું અતિચમોકિત કરવા માગતો નથી. પાંચ ફે ૭ દેશો જેઓ આપણા કરતાં ખુબ ખુબ આગળ છે તે સિવાય જમતના પીળ દેશો કરતાં ભારતમાં અભ્યુશકિતના ક્ષેત્રમાં ધનું વિરત્ત કામું થયું છે.

કેનેડાની સદામથી આવેલું રીએક્ટર ચાલુ થશે ત્યારે જમતમાં ભારત સૌથી વધારે આઇસોટોપ્સ તઇયાર કરનારો દેશ હશે.

અભ્યુશકિતનું કામું વિકેન્દ્રિત કરવાની સુચનો થઇ છે પરંતુ તે સાથે હું સંમત નથી. સુંમ્મમાં ટ્રોએ ખાતે અભ્યુશકિતનું કામું કેન્દ્રિત થયું હતું તેથી જ સંગીન. પરિણામો આપ્યાં છે.

શેખ અબ્દુલ્લાનો કેસ

કાશમીરના માજી વડા પ્રધાન શેખ અબ્દુલ્લા સહિત ૨૪ આરોપીઓ સામે ચાલતા 'કાશમીર કાવતરા કેસ'માં ખાસ ન્યાયાધીસ શ્રી એન. કે. હક સમક્ષ સરકારી કારાચાએ શ્રી જી. એસ. પાંડે કાવતરા કેસની ચોંકારનારી વિગતો રજૂ કરતાં કહ્યું હતું કે "આરોપીઓએ રનખુર પિનલ કોડની ૧૨૧ એ, ૧૨૦ પી અને સલામતી કાયદાની ૩૨મી કલમને યુન્હો કર્યો છે. આ કાવતરું કાયદામાં અતિથય બયંકર ગણાય તેવા યુન્હોલિત, કુલો દારો, રચાપિત સરકારને ઉથલાવી પાડવાને માટે કરવામાં આવ્યું હતું. આવા કાવતરાની સમાજ ઉપર બહુ જ બારે અસર પહેંચે છે, માટે કાયદાર્થે પણ આ કાવતરાને બયંકર પ્રકારનો યુન્હો ગણ્યો છે.

તેમણે કહ્યું હતું કે મોટા ભાગના કેદીઓ સારી સારી ડેનવણી પામેલા, સરકારમાં ઉચ્ચ સ્થાન ધરાવી સુકેલા અને ફેટલાક નહેરૂ કામુંકરો છે. આવા પ્રકારના માણસો બ્યારે આવા પ્રકારનો યુન્હો કરે છે, ત્યારે યુન્હોનો પ્રકાર મંબીર બની જાય છે.

શ્રી પાંડે કહ્યું હતું કે આરોપીઓ, રાજ્યમાંના તેમજ રાજ્ય બહારના તેમના ટોદારો, પાકીસ્તાન સરકારના અમલદારો અને જસુસોએ યુન્હોલિત બળ દારો તા. ૧લી ઓગસ્ટ ૧૯૫૩

અને તા. ૨૯મી એપ્રિલ ૧૯૫૯ના દરમિયાન રાજ્ય સરકારને ઉથલાવી પાડવાના કાવતરાં કર્યાં હતાં.

અને એ કાવતરા માટે પાકીસ્તાને એમને હથીયારો પુરા પાડ્યા હતાં. અને આથીજ કાશમીરને પાકીસ્તાન સાથે જોડી દેવાનું હતું.

ઉદવાડા પારસી ધર્મનું યાત્રા ધામ

ઉદવાડાનો પાઠો રસ્તો ઉધાડો યુકતા સુંમ્મના પંત પ્રધાન ચંદાણે જણાવ્યું કે, ગાંધીજીના આગમન પહેલાં આપણે બધા માટીના પુતળા નેવા હતા. ગાંધીજીએ આપણા પર મંજાજળ છાંટ્યું અને આપણે માણસ બની ગયા. આપણને એમણે એક એવી શકિત આપી કે જે વડે આપણે આજાદ બન્યા. ગાંધીજીએ તો પોતાનું કામ પુરું કર્યું છે, એમણે ને કાંઈ બાકી રાખ્યું છે, તે આપણે પૂરું કરવાનું છે. કાંઈ ધર્મ, જમાત કે જમાનના બેદ બાવ નિના સૌ બલે પોત પોતાના ધર્મોની પુન કરતા રહે, પણ બહાર આવીને દેશના ભલાની જ વાત કરે, આપણા દેશ પ્રત્યે આપણી ને કરજ અદા કરવાની છે તે ન યુકીએ. વધુમાં એમને જણાવ્યું કે, ઉદવાડા નાનું છે પણ ઘણું પુરાણું છે. યુસલમાનેનું નેમ મક્કા છે, દોહુઓનું નેમ કાશી છે, તેથી જ રીતે આ સ્થળ પારસી ઓનું અત્યંત પવિત્ર તીર્થસ્થાન છે.

અહીં એમ કહેવાયું છે કે પારસી કામ ધણી નાની છે, બલે સંખ્યામાં પારસી કામ નાની હોય, પણ યુલુમાં મોટી છે. પારસીઓ દોહુસ્તાનની એક સૌથી મોટી કામ છે ભારતના રાજનૈતિક ક્ષેત્રે લોકમાન્ય તિલક અને ગાંધીજીએ નેટલો કાળો આપ્યો છે, ગોખલે અને રાનડેએ નેટલો કાળો આપ્યો છે, એટલો જ કિરોજશાહ મહેતા અને દાદાબાઇ નવરો ને આપ્યો છે.

જમશેદજી તાતાએ તો તુતન ભારત નો પાયો નાખ્યો છે એમ કહીએ તો ચાલે. આને આપણે દુમીપુર અને

મિલાઈનાં કારખાનાં ચરૂ કર્યો, પણ એની આર્થિક જમશેદજી તાતા પાસે હતી. નવા દોહુસ્તાનની કલ્પના કરવાનું કામ તે વેળા કાંઈ નાનું સુતું નહોતું, અભ્યુક્ષેત્રમાં આને ભારતના નામને માનવું કરનાર એક પારસી નરવીર શ્રી હોમી ભાભા છે. દુનીયા નો એક નવો યુગ સર્મણો છે એ છે એટલ મુગ. હોમી ભાભાના પ્રવત્નો વડે એથી ભારતની ઉન્નતિ સધાઈ છે.

પંડીત નહેરૂ હોળી રમ્યા

મંમળવારે તા. ૨૪મીના હોળી ક્રોલસવ રમવા ન્યુ સિદ્ધીના વડા પ્રધાન ના બગીચામાં સેકડો માનવીઓ ભેગા થયા હતા. અને લમબમ બે કલાક રંગીત પાવડરો, અને રંગીત પાણીથી બધા હોળી રમ્યા હતાં.

વડા પ્રધાન પણ બહુ સારા યુડમાં હતાં. તેઓએ હાથમાં ગાંધીની યુથાબદાની લઇ તેમાં યુથાબ જળ ભરી બધા પર છાટ્યા કર્યું હતું. વડા પ્રધાનનો ચહેરો અને કપડા ખત ખતના રંગોથી રંગીત બન્યા હતાં. શ્રીમતી ઇન્દીરા ગાંધી પણ આ ઉત્સવમાં આનંદ ભેર પોતાના પિતાને પડખે હતાં.

શ્રી પ્રોટોરીયા હીંદુ સેવા સમાજ

ઉપરોક્ત સમાજની વાર્ષિક જાહેર સભા રવીવાર તા. ૫-૪-૫૯ના રોજ બપોરે ૨-૩૦ વાગે સેવા સમાજના મકાનમાં નીચેનું કામું કરવા મળ્યો.

- (૧) પ્રાર્થના (૨) ગયા વર્ષની વાર્ષિક સભાની મીનીટ્સ (૩) મંત્રી ઓનો હેવાલ (૪) ખળનચરિનો આર્થિક પરિસ્થિતિ બતાવતો હેવાલ (તપાસ નિસના અભીપ્રાય સાથે) (૫) પેટા સમીતીના મંત્રીઓના તથા ખળનચરિ ઓના હેવાલો (૬) દસ્તીઓનો હેવાલ (૭) અધીકારીઓ અને વ્યવસ્થાપક સમીતીની સુટળી (૮) બંધારણ (૯) પરચુરણ.

લી. જી. મા. મંત્રીઓ, મગનલાલ ધીરજલાલ, દાજલાલ ત્રિમાલાલ.

માથે બાંધવાની રીખન અને વેણીઓ

મખમલ, સાદીન, ટાફેટા સીદકની, રીખન અનેક રંગ, ડીઝાઇન અને સાઈઝમાં મળશે, લગન મંડપ અને મોટર શાલુગારવા માટે જથ્થાબંધ રીખનો મળી શકશે.

બચ્ચાં માટે મખમલ, અને વેસમ તથા ફેટની ટોપીઓ કોફાયત બાવે બનાવી આપવામાં આવશે.

અંબોડે બાંધવા મખમલ, વેસમ, કોલન વિગેરેનાં કુલોની રંગ રંગની વેણીઓ અને અનેક પ્રકારના ક્રોચર્સ મળશે.

ટેબલ પર સુકવા માટે પ્લાસ્ટીકના સુકર કુલો મળશે.

ઠેકાણું : માખરો હેટ્સ (મો.) લી. લેડીઝ એન્ડ ચીલ્ડ્રન-સ હેટ મેન્યુફેક્ચરર, ફ્રાન : ૮૩૫-૭૪૮૨ પહુલે માળે, ગોહડા પરપઠ. મારકર મેન્સન્સ — ૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, — જોહાનીસબર્ગ.

ભારતમાં હસ્ત કલાનો ઉદ્યોગ

હસ્તકલાની ભારતની જ્યોત્સના વેચાણ સંબંધમાં પણ સહકારી પદ્ધતિ દાખલ કરવા ઉપર ખાસ લક્ષ આપવામાં આવી રહ્યું છે અને આ જ્યોત્સનાની નિકાસને પણ ઉત્તેજન આપવામાં આવે છે.

ભારતનાં પ્રખ્યાત વિવિધ કૈન્દ્રીમાં ના થોડાંક પ્રખ્યાત કૈન્દ્રીના હસ્તકલા ઉદ્યોગોની રૂપરેખા રજૂ કરવામાં આવી છે.

જન્મ અને કારકીર્તિ

ગાંધીયા અને નામદાર (કામળના માવાનું કામ), ભરતકામ ધાતુ અને લક્ષ્મી કામ.

પૂર્વજ

કુલાકરી, હાથી દાંતામાં જડવાનું કામ, કાંચરા માટી કામ, ઉનની શાલ: કુલુ.

દિલ્હી

ત્રાંબા કામ, હાથીદાંત પરનું. નકશી કામ, સોના-ચાંદીના તારનું ભરતકામ, માટીકામ.

ઉત્તર પ્રદેશ

નિઝામખાની કાળી માટીનું કામ: ખલેક પોટરી, ખનારસી શેલાં કિનાર, પાથરમાં નકશીકામ; ચીકનકરી કામ, ખુન્નું માટીકામ, ચઢરાનપુરનું કાષ્ટ કામ અને નકશીકામ, ચોરાદાખાલ્યું ધાતુ કામ.

બિહાર

કાપડનું રંગીન, ચિત્રમય વણાટ કામ, ધાતુ અને ઘાસકામ.

પશ્ચિમ-બંગાળ

દીંગલી અને માટીના રમકડાં, ચુંથેલી સાદી અને કાંદા, રંગીણી (અદખના) કામ, મુદ્રણકામ.

આસામ

રોપલીકામ, માટી અને બરના રમકડાં, ચાંદી પરનું નકશીકામ, કાપડ પર ભરતકામ.

ઓરિસ્સા

પાથર પર કોતરકામ, પટ-ચિત્ર કામ, કાપડ પર રંગીન ભાતકામ, હાડકાં પર કોતરકામ, ચાંદીનું નકશી કામ.

મધ્ય પ્રદેશ

લાખ કામ, લાખ પરનું જરીકામ, ચાંદીનું જરીકામ, મળાનું રંગકામ, અને છાપકામ, માટીના રમકડાં (આદિવાસી), જરીકામ.

મદ્રાસ અને કેરળ

ધાતુના-કાંસાના-વાસણો, સાદી અને શેતરંજીકામ, રેશમનું વણાટકામ, સોનાનાં ધરેણાનું કામ, લાકડાનું નકશી કામ-રમકડાં, બીદરી કામ, હાથીદાંત પરનું નકશીકામ.

મહિસુર

સુખડ પરનું નકશીકામ, માટીની આકૃતિઓનું કામ, લાખ કામ, હાથી દાંત પર નકશીકામ.

સઉરાષ્ટ્ર અને કચ્છ

સૌરાષ્ટ્રની બાંધણી, ધરેણું-જવેરાત કામ, ધાણા, માટીનાં રમકડાં અને

માટી કામ, ગુજરાતનું કાંસા કામ, લાખ કામ કાષ્ટ-કોતરણી કામ, ભરત-ચુંથણ કામ, હામ છપાઇ, જરી-વણાટ કામ, ત્રાંબાનું અને ચામડાનું કામ.

મહારાષ્ટ્ર

ચુંથણ કામ, કાષ્ટ કામ, લાખ કામ, ભરત કામ કસ્ટી.

આંધ્ર

બીદર, ચાંદી પરનું નકશી ચીંજા અને હાથીદાંતનું કામ, વણાટ. નિર્મળ વેર, પૈટણી રાજસ્થાન

ધાતુના વાસણો અને લાખની ઝો, માટી કામ, કાચ કામ, કોડાં અને રમકડાં, ધરેણા કામ.

સામાજિક ખબરો

શ્રી ભારત શારદા મંદીર

(એલાનીસબર્ગ)

શ્રી ટ્રાંસવાલ યુનાઇટેડ પાર્ટીદાર સોસાયટી સંચાલિત શ્રી ભારત શારદા મંદીરનો વાર્ષિક ઉત્સવ તા. ૨૧-૨૨ માર્ચે ચત્તી-રવીના પાર્ટીદાર ઢોલમાં ઉજવવામાં આવ્યો હતો. શાળાના બાળકો તરફથી પ્રાર્થના, બજન, સંવાદ, ગરબા, બાળગીતો, નીતિ શ્લોકો વૃત્ત, કવાયત વગેરેનો ખનોરંજક કાર્યક્રમ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો. શાળાના લખખ ૧૨૫ બાળકોએ એમાં ભાગ લીધો હતો. બન્ને દિવસે પ્રેક્ષકોથી હોલ ચિકાર ભરાય ગયો હતો. પ્રેક્ષકોએ બાળકોનો આ કાર્યક્રમ વધાવી લીધો હતો. કાર્યક્રમ મનોરંજક હતો એવો પ્રેક્ષકોનો અભીપ્રાય હતો.

શ્રી ટ્રાંસવાલ ગુજરાતી શિક્ષક સંઘ તરફથી લેવાયેલી ધોરણ-૭ની પરીક્ષા માં ઉત્તીર્ણ થયેલાં વિદ્યાર્થી-વિદ્યાર્થીની એને પ્રમુખશ્રીના વરદ હસ્તે પ્રમાણ પત્રો તેમજ શાળા તરફથી ઈનામો વહેંચવામાં આવ્યા હતા.

બાળકોને રમતમતમાં ઉત્તેજન મળે તે માટે મેસર્સ ન્યુઝેરા પેપરબેચ મેન્યુફેક્ચરર્સ મણીલાલ ખંધસ, તથા એમ. એમ. પટેલ દરેક તરફથી શાળા ને એક એક ફ્લોટીંગ ટ્રોફી બેટ આપવામાં આવી હતી. આ ટ્રોફીએ શાળાના બાળકો વચ્ચે ધોરણવાર ચયેલી દેશી રમતોની (બોબો, રમાલ-ચોર, લંગડી) દરીદાષ્ટિઓના વિન્નેતા એને પ્રમુખના વરદ હસ્તે આપત કરવામાં આવી હતી. રમતમતની વ્યક્તિમત દરીદાષ્ટિના વિન્નેતાએ તેમજ સંગીતની દરીદાષ્ટિના વિન્નેતાએને પણ ઈનામો આપવામાં આવ્યા હતા.

શાળા સમીતીએ શાળાને નેષ્ટી મદદ માટે જાહેર જનતા પાસે ઉત્સવ અંગે ફાળો કયો હતો. તેમાં લખખ પાઉંડ ૧૧૦૦ થયાં હતાં. જે ઉદાર મુદરેશોએ શ્રી ભારત શારદા મંદિરના સંચાલનમાં મદદ કરવા ફાળો આપ્યો છે તેમનો આ રમણે અંતકરણ પુષક આભાર માનવામાં આવે છે.

ઉત્સવ દરમિયાન પ્રમુખશ્રી મંત્રી તરફથી શાળાનો રીપોર્ટ રજૂ થયાં હતાં. એકંદરે જે ઉત્સવનો કાર્યક્રમ પુરી થયો હતો.

લેખ:

ઇસ્ટલંડનના જણીતા વત્ની શ્રી પ્રેમાબાઇ દુલ્લભ નવસારીવાળાના પ્રત ચિ. મણીલાલના લક્ષ તા. ૧૫-૨-૫૬ ના દિને ડરબનના શ્રી હરજોશી મકનજી હાસોલવાળાની પુત્રી ચિ પ્રમાબતી સાથે 'ભારતકોલ'માં પં. રામનાથ શુક્લને હસ્તે થયાં હતાં. એ પ્રસંગે મિત્રોના સહકાર માટે ઇસ્ટલંડની ફેરવ્યુ સ્ટીમ લોન્ડોનના સંચાલકો સાથે આભાર માને છે.

નોંખર્ગમાં કચ્છ અકસ્માત

ચત્તીવાર તા. ૧૪-૩-૫૬ની રાત્રે ગણુદેવા (દાલ સ્પોર્ગસ) નિવાસી શ્રી પ્રેમભાઈ કચનજીને જરમીસ્ટન આજળ બધકર મોટર અકસ્માત નક્ષો હતો, એમના ધર્મ પત્ની મંછાબેનનું તલજી મરણ નીપજ્યું હતું શ્રી પ્રેમભાઈ એ એમના ચાર બાળકોને પણ ધણ વાગ્યું હતું. બાળકો હજી હોસ્પીટાલ માં છે.

આ કચ્છ અને વેદનાં ભધાં અનેક બાઈ બેનોએ રૂબરૂ તેમજ સંદેશ મેકલીને અને સંખ્યામાં રમશાન યાત્રામાં અંતીમ કીયાની પ્રાર્થનામાં લીધો હતો, તેમજ કામકાનમાં મદદ કરી હતી તે સાથે શ્રી તથા એમના વડીલ બંધુ શ્રી ર; કચનજી આ પત્રદાર દાર્દીક માને છે.

મરણુ-આભાર

ડરબન વાળા કે. એસ. શ્રી હમનભાઈ મીસ્ત્રીના દીકરી બેન ખાલકોર (ટ્રાંસવાલ)માં સ્વ. આળાબાઈ પ્રેમાબાઈના દીકરા જમજવનભાઈ સાથે પરણ્યા એમનું સુવાવડમાં તા. ૨૬ દિવસે સવારે અગીવાર વાગ્યે

સ્વ. મણીલાલ ગાંધીને અંજલી

ત્રીકમલાલ માધવજી (ખીટારીયા)

પ્રકાશિત દિવ્ય મણી સમ, હતા એ લાલ શ્રી ગાંધી; પિતાને ખ્યેય વિચરનારા, હતા એ લાલ શ્રી ગાંધી. સત્યનો સર્વ કરીને, સત્ય સાચ પ્રહીને; સાહિત્ય ચર અજવનારા, હતા એ લાલ શ્રી ગાંધી. અન્યાયના કટક યજુ એ, નીતિના નિત્ય ઉપાસક એ; સત્યાગ્રહી શુરવીર યોદ્ધા, હતા એ લાલ શ્રી ગાંધી. પ્રાંતિય દુર્ગો તો ડીને; જ નિત્ય બે દો છે ડીને; માનવ તજ્જા ઉજાતિ કર, હતા એ લાલ શ્રી ગાંધી. નીતિનાં બખતર સજીને, સત્યનાં ચર પ્રહીને; શેદાને જમ એલનારા, હતા એ લાલ શ્રી ગાંધી. અહિંસા મંત્ર પ્રહીને, ભાનુભાવ અંતર સેવીને; સમાનતા સંપુર્ણ સેવનારા, હતા એ લાલ શ્રી ગાંધી. સુધારા સર્વ ખતાવીને, કુધારા સર્વ કાઢીને; જનતાને જ્ઞાન અર્પનારા, હતા એ લાલ શ્રી ગાંધી. કર્મા જન સેવાના કર્મ, ખતાવી નીતિ અને ધર્મ; ત્રીકમ અમર યથા આને, કીર્તિવંત લાલ શ્રી ગાંધી.

નોંધ :—અમારા બૂનપૂર્વ તંત્રી સ્વ. મણીલાલ ગાંધીના ત્રીજા નિધન દિને તા. ૫-૪-૫૬ના આ પત્રના જુના વાંચક પોતાની બાવલિની અંજલી અર્પી છે તે અંગે સર્વે તરફથી સમજી રજૂ કરીએ છીએ.—તંત્રી.

નેટરનીટી હોમમાં તેમની ભર યુવાન વયમાં અગાળ અવશાન થયું હતું, પાલીબેન ૨૭ વરસના હતાં.

એમની માંદગી દરમ્યાન તેમજ સ્મરણાત્રામાં કે જે શ્રી બીખાભાઈ ગારતરને માંથી નિકળી હતી તેમાં મામ લઈ ઘણાભાઈ બેનેએ પ્રુબ મદદ કરી અને આશ્વાસન આપ્યું હતું તથા ખત આત્માને શાંતિ મળે એવી પ્રાર્થનામાં મામ લીધી હતી તે સૌને આ પત્રદ્વારા શ્રી હમન ભાઈ, શ્રી જમજીવનભાઈ તથા એમના માતૃશ્રી ડાહીબેન અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માને છે. અને જણાવે છે કે સૌની સહાયત્વલિધી તેઓને ઘણીજ શાંતિ મળી હતી.

સુકાં મરચાં

૩૩ રતલી ગુણીની શી. ૩૬-૦,
૫ ગુણી અપવા વધારે માટે શી ૩૬-૬ ગુણી, કુર્કોમ ચોખલ ૪ માલન ના ટીનની શી. ૪૭-૬, ખંડાલા ઘી ૩૭ રતલી ટીનની શી. ૭૫-૦.

MAARMANS PTY LTD.
Box 26, Phone 128,
Brits Transvaal.

શ્રી ડૉ. પ્ર. એસોસીએશન
અને ૧૯૫૯નું વાર્ષિક સંમેલન

ઉપરોક્ત મંડળનું ૩૯મું વાર્ષિક સંમેલન તા. ૧૨ એપ્રિલ ૧૯૫૯ને રવિવારે બપોરે ૧-૧૫ કલાકે જોહાનીસબર્ગમાં ૫૦ ફોક્સ સ્ટ્રીટ ઉપર આવેલા ગાંધી હોલમાં શ્રી મુખ્ય-ભાઈ કાળીદાસ ના પ્રમુખપદે મળ્યો.

વિષય વિચારણી સમિતિ તારીખ ૧૧-૪-૫૯ને રવિવારે સાંજે ૫-૩૦ કલાકે ૩૭ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ ઉપર આવેલા માર્સ્ટાર મેનશન્સ શ્રીરામજી મંદીરના હોલમાં મળશે તે પહેલાં સભ્યો તરફથી આવનાર દરવેળાની લેખીત દરખાસ્ત મંત્રીને મળી જવી જોઈશે. આ બંને પ્રસંગોએ સૌ કોઈ ગાંધીજીને તે પધારવા અમારું આમ્ર બહુ આમંત્રણ છે. સંમેલન પ્રસંગે સ્થાનિક આમ્રમ ના વિચાર્યો તરફથી તેમજ જોહાનીસબર્ગની બાળા તરફથી મનોરંજન કાર્યક્રમ રચ્યું કરાશે.

સંમેલન કામકાજ : (૧) ચીનીટ તથા મંત્રીના રિપોર્ટ, (૨) હિસાબની રચ્ચઆત, (૩) કરાવો. (૪) ચુંટણી, (૫) પરચુરણ.

લી. દર્યોનાબિલાષી સેવકો,
વિન્યયદેવ રતનજી મીસ્ત્રી,
(મંત્રી શ્રી ડૉ. પ્ર. એ.)
મોહનલાલ પ્રેમાભાઈ,
(સ્વામત પ્રમુખ)
ધીરજલાલ નાથુભાઈ,
(સ્વામત મંત્રી)

લીસ્ટ નં. ૧ ઉપયોગી પુસ્તકો

આત્મ કથા (પાકું પુકું)	(ગાંધીજી)	૭	૬
" (સંક્ષિપ્ત)	"	૨	૬
આરોગ્યની ચાવી	"	૧	૬
દિલ્હી ડાયરી	"	૭	૬
ધર્મ મંથન	"	૫	૦
નિત્ય મનન (દિગોરાજીને દિલાસા)	"	૨	૬
ચરવદાના અનુભવ	"	૨	૬
ગીતા બોધ (ગીતા વિષે સમજાવતી)	"	૧	૦
લાજ મુતિ અને ખીલ લેખો	"	૬	૦
અર્ધિસાને પહેલો પ્રયોગ	"	૨	૬
મંગળ પ્રભાત (૧૧ મતોની સમજાવતી)	"	૧	૦
દિંદે સ્વચાલ (જીવન પ્રત)	"	૧	૦
આરોગ્યતા વિશે સામાન્ય જ્ઞાન. ભાગ ૧ થી (ગાંધીજી)	"	૧	૬
" " " " " " " " " " " "	"	૧	૦
સત્યના પ્રયોગો અને આત્મકથા (૧૦૨૬) " " " " " "	"	૨	૦
" " " " " " " " " " " "	"	૧	૬
મારો જ્ઞેહનો ખીલો અને ત્રીજો અનુભવ (જને)	"	૧	૬
દાહકોર્ટ (બંસીલાલ હીરાલાલ ગાંધી)	"	૧	૬
દાર બંધી શા સાર ? (ભારતન કુમારપા)	"	૧	૩
લોકમાન્ય તીલકનું જીવન ચરિત્ર (પાંડુરંજ દેસાઈ)	"	૭	૬
બાપુની ધાર્યામાં (બળવંતસિંહજી)	"	૬	૩
બાપુને પચે પચે (રાજેન્દ્ર પ્રસાદ)	"	૬	૩
મહાત્માજીની ધાર્યામાં (મનશ્યામદાસ ખીરવા)	"	૭	૬
બાપુના પાંચમાં પુત્ર (જમનાલાલજી) ને આશીર્વાદ	"	૭	૬
મામ જન્મન મંડળી (જીવનતરખ દેવે)	"	૨	૦
ગાંધીજી (બાળકોને માટે) "	"	૨	૦
જીવન લીલા (કાકા કલેલકર)	"	૫	૦
આત્મચર્યાના - આશ્રમી કેળવણી	"	૮	૦

'Indian Opinion' P. Bag, Durban,

શુભ પ્રસંગો માટે ભેટ !

સ્રીઓ અને પુરૂષો માટે

ઘડિયાળ !

૧૭, ૨૨ અને ૨૫ જ્યુલનાં
એટોમેટીક કેલેન્ડર.

- * રોમર
- * રોટરી
- * લેડે
- * રૂસર

વિગેરે દરેક ભતનાં ઘડિયાળ.

ઉપરાંત પુરૂષોનાં શર્ટ સુટ, પાયજામા વિ.
તેમજ બાળકોનાં કપડાં.

હોલસેલ ભાવે મળશે

બોક્સ ૫૬૮૮, ફોન : ૮૩૫-૨૬૦૧.

વલ્લભભાઈ બી. પટેલની કું.

૪૪, મારકેટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

લીસ્ટ નં. ૨ વાંચવા લાયક પુસ્તકો

ધર્માવાચ્ય શક્તિ વિનોબાજી		૧	૬
સ્થિતપ્રજ્ઞ દર્યાન	"	૫	૦
ગીતા પ્રવચનો	"	૩	૦
એક ધર્મ સુધ્ધ	(મહાદેવ દેસાઈ)	૧	૩
રામનામ	(ગાંધીજી)	૨	૦
બાપુ મારી મા	(મનુબેન ગાંધી)	૧	૬
માનની અંકિયેરો	(કાલેલકર)	૬	૦
બ્યાપક ધર્મ ભાવના	(ગાંધીજી)	૬	૦
ઓતરાતી દિવાલો	(કાકા કાલેલકર)	૧	૩
દિંદેનો કોમી ત્રિકોણ	(અરોહ મહેતા)	૬	૦
બાપુની ઝાંખી	(કાકા કાલેલકર)	૩	૦
આશ્રમ જનનાવળિ	(નારાયણ મોરેશ્વર ખરે)	૧	૬
મધુકર	(વિનોબાજી)	૫	૬
નીતિ નાચને માર્ગ	(ગાંધીજી)	૨	૦
કેળવણી વડે કાંતિ	(વિશ્વદાસ કોઠારી)	૭	૬
ગાંધીજી અને સાચ્ચવાદ	(કિશોરલાલ મચરવાળા)	૩	૦
મનુષ્યની સર્વાંગીય કેળવણી	(ગોપાલદાસ પટેલ)	૧	૬
બા બાપુની શીળી ધાર્યામાં	"	૪	૬
બાપુની પ્રસાદિ	(મયુરાદાસ ત્રીકમજી)	૫	૦
કલકાતોનો ચમત્કાર	(મનુબેન ગાંધી)	૨	૬
સ્મૃણી કાંતિ	(કિશોરલાલ મચરવાળા)	૪	૦
દિંદેની અંગ્રેજી વેપાર શાહી	(મગનભાઈ દેસાઈ)	૮	૦
વિદ્યારની કોમી આગમાં	(મનુબેન)	૬	૦
કેળવણીનો કોમકો	(ગાંધીજી)	૫	૦
પુર્વ આફ્રિકામાં	(કાકા કાલેલકર)	૬	૦
ગાંધીજીનો સરકાર સાથેનો પત્ર વહેવાર	૧૯૪૨-૪૪	૩	૦
સાચામહત્તી સમ્પદી	(મગનભાઈ દેસાઈ)	૬	૦
સૌ પુરૂષ ગર્વાદા	(કિશોરલાલ મચરવાળા)	૪	૬

INDIAN OPINION, P. Bag, Durban, Natal.

હમણાંજ આવેલ શીપમેન્ટ

ફરેક જાતની અગરબત્તીઓ જેવી કે "ત્રણ રોઝ" ગેટવે 'ઓફ ઇન્ડીયા, અસોકાદરબાર, મુમ્બી રાણી, ચામેલી, સત્તા મંગેશકર, વાંસંતી, કાશ્યુ દરબાર વિગેરે. અમારા પ્રાઈવેલીટ માટે લખો. (અમે ફક્ત હાઈલી બનાવટનીજ અગરબત્તીઓ રાખીએ છીએ.)

લીલું આફુ ૯ પેની રતલ	માલ બરોબર પેક કરી મહાવીશું.
લીલી હળદળ શી. ૧-૦ "	
આંખા હળદર શી. ૧-૦ "	ઓહર સાથે પસા મોકલવા વિનંતી છે.
મોટી કાળા વાણુ લસણ ૧/૩ રતલ	

અમે નીચેની વસ્તુઓ ઠાણરેક્ટર હમ્પોર્ટ કરીએ છીએ. માલ સારો અને કીફાયત ભાવે મળશે. અમારા પ્રાઇસ લીસ્ટ માટે લખો :

શેષા ચણા, ખદામ, એલચી, પેાવા, મમરા, સેન્ટેડ સોપારી, કાચી સોપારી, શેષી સોપારી, જોળ, આંબલી, કાથો, હાંમ, મસુર, ફરેક જાતની દાળો, ચણાનો આટો, અડદનો આટો, પાણીવાળા નાળીએર, વરીબારી, છઠ્ઠ, લર્બાંગ, મેથી, રામ, અલમો, સુવા, હીમેજ, ઘાણા, ઘાણા દાળ, આખા મરચાં, નારીયેળનો શુકો, રાજમરો, ખસખસ, હળદળ, વિગેરે.

K. HARIBHAI & SONS (PTY) LTD.

Direct Importers : Wholesale & Retail Merchants.
81 Victoria Street, — P.O. Box 2156 — Durban.
Telegraphic Add. "BHAISONS"

એ. કે. હુસેન એન્ડ સન્સ,

હોલસેલ મર્ચન્ટસ અને સીધો માલ હાઈ તથા પાકીસ્તાન તથા પરદેશથી મંગાવનાર અમારે ત્યાં

જરૂરયાતો : અગરબત્તી, કેરમ બોર્ડ, સાડીઓ, હાઈલી બંગાડી ઓ, પીત્તળ અને ચાંદીના વાસણો, હેટ આપવાની વિવિધ ચીજો તથા મોટા પ્રમાણમાં જરૂરમન બનાવટના હાતના, રબલના, તથા નિચે મુકવાના ઇલેક્ટ્રીક લે'પ સ્ટેન્ડસો મળશે.

આજેજ લખો અથવા મળો.

હુસેન એન્ડ સન્સ

૧૧૬ કવીન સ્ટ્રીટ, ડરબન, બોક્સ ૨૧૬૮, ફોન ૨૭૩૪૮/૯.

ચો. બો. ૫૪૬૦ — ટેલીફોન ૩૩-૫૭૨૦
ટેલીગ્રાફ એડરેસ : "ભગતભાઈ"

ભગત બ્રધર્સ (પ્રા) લી.

૧૪ કોર્ટ સ્ટ્રીટ,
બે હા ની સ બ બ.

હોલસેલ અને રીટેઇલ મર્ચન્ટ અને હમ્પોર્ટર્સ ખાસ કરીને હમારે ત્યાં ઇન્ડિયન અને ઇંગ્લીશ શાસરી, ફેરી માથામાં નાંખવાના જાત જાતના તેલો-અત્તરો, સ્ટેનલેસ સ્ટીલ, પીત્તળના અને એલ્યુમીનમના વાસણો-કાચ અને પ્લાસ્ટીકની બંગાડીઓ- કેરમબોર્ડ અને સ્ટાઈલકર તથા બીજા અનેક ફેરી ચીજો કીફાયત ભાવથી મળશે.

શ્રીમતી તહેમી સોરાબજી રસ્તમજી

જણાવતા આનંદ થાય છે કે તેઓ

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાર્ઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓસ્ટ્રેલેશીયા લીમીટેડ

સ્થાપના ૧૮૬૯ વિક્ટોરીયા, ઓસ્ટ્રેલિયા

— ના —

પ્રતિનીધી નિમાયા છે

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલનો જાહેરાતો વિશે જો ખરી ખાંચધરી છે.

વધુ વિગત માટે લખો ચા મળો :

૧૦૬ મેન્સફીલ્ડ રોડ, — ડરબન.

બોક્સ ૪૭૬,

ટેલીગ્રામ—કેબલ "સોરાબટેમ"

ટેલીફોન : ૪૭૮૮૮

૪૭૪૫૩